
Ceramica de Jupânești

|

Ceramica Rituală

Maria Vasinca Hadiji

Ceramica de Jupânești

|
Ceramica Rituală

Editura Eurostampa

Culegere text, întocmire catalog: prof. dr. Maria Vasinca Hadiji

Restaurare – conservare: Ioana Popițiu – Muzeograf expert restaurare metal-ceramică

Foto catalog: Ioan Taș

Traducere: Borco Ilin – Muzeograf

Layout & DTP: Caius Fericean (model după Dorin Pâslaru)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VASINCA HADIJI, MARIA /

Ceramica de Jupânești : catalogul pieselor existente în colecția Muzeului satului bănățean / Maria Vasinca Hadiji. - Timișoara : Eurostampa, 2011 -

2 vol.

ISBN 978 -606-569-329-6

Vol. 1 - 2011. - ISBN 978-606-569-330-2

738(498 Jupânești)

Tipar executat la Eurostampa
Timișoara, Bd. Revoluției din 1989, nr. 26
Tel./fax: 0256-204816
e-mail: edituraeurostampa@gmail.com

Argument

Lutul simbol primordial al miturilor facerii și fertilității este modelat și ars concretizând obiceiuri, rituri, practici de cult, moduri de viață, realități tehnice și realități etnice dar și virtuții artistice marcând în funcție de epocă și etnie caracterele definitorii și mereu în progres ale unei importante epoci culturale.

Ceramica de pe teritoriul României a preluat de la culturile anterioare tehnici și ornamente, mai mult decât forme, care sunt proprii și definitorii. Prin asimilare creatoare specific etnică a unor elemente de aculturație, preluate în urma impactului cu forme culturale grecești, celtice, romane, toate integrate, ceramica dacică devine un important fenomen cultural de reper și referință în ciclul evolutiv al istoriei ceramicii din țara noastră.

Pe cuprinsul Banatului, vechimea olăritului se pierde în negura vremii, în documente fiind pomenit relativ târziu. Urmele materiale descoperite în centrele de ceramică active sau stinse evidențiază faptul că ceramica populară bănățeană continuă peste veacuri olăria dacogetică și este marcată în timp de influențele greco-romane sau bizantine.

O problemă care se ridică încă de la început, este cea a momentului apariției *artei populare*, ea devenind *artă a Ethnosului* în cazul în care se produce mutația de la apartenența sa unei anumite categorii sociale, devenind artă specifică unei comunități omenești cu o certă și bine conturată constituție etnică. Până la un moment dat ea se diferențiază de producția meșteșugărească, care deservea o altă categorie a societății și care se numea *artizanat*, ulterior apărând și producția artistică decorativă de manufactură, apoi cea de fabrică, simultan cu creația decorativă a unor mari artiști creatori.

Producția ceramicii ocupă și astăzi un loc important în peisajul meșteșugurilor tradiționale chiar dacă scopurile și conținuturile ei s-au schimbat de-a lungul timpului; coordonatele prelucrării lutului, acestea au alte criterii, obiect decorativ, obiect pentru comerțul turistic, comandă socială în cadrul manifestărilor etnografice coordonate de instituții specializate, asistându-se din această cauză și la multe nereușite sau inovații nefericite care alterează fondul străbun al meșteșugului, iar problema acută care se ridică este aceea a raportului dintre arta decorativă și tradițională, arta populară și cultura plastică contemporană.

Muzeul Satului Bănățean din Timișoara, dispune de o colecție valoroasă, constând din peste 2000 de vase ceramice aparținând centrelor de olărit din Banat care au existat la un moment dat (Biniș, Potoc, Socolari, Slatina–Nera, Sasca Română, Lăpușnicul Mare, Mocerii, Curtea, Lugoj, Jupânești, Românești) precum și din centrele de olărit limitrofe Banatului cum ar fi Birchișul, Lipova, Bacaul de Mijloc și Sisești). Colecție care, considerăm că ar trebui valorificată și în sensul editării unor cataloage de specialitate care să stea la dispoziția publicului avizat dar și a publicului larg, cu atât mai mult cu cât meșteșugul olăritului începe să se stingă în Banat, așa cum o demonstrează numărul mic de centre care au mai rămas active în această zonă.

Obiectul catalogului de față este reprezentat de ceramica de Jupânești cu caracter ritual, folosită în practicile de înmormântare, ceramică redusă ca varietate și chiar ca circulație, deoarece vasul ritual este utilizat doar într-un singur sens și o perioadă îndelungată de timp, putându-se vorbi chiar de păstarea lui și transmiterea de la o generație la alta.

Introducere

I. Caracteristicile olăritului în Banat

Existența atelierelor de olărie în Banat, este legată de dezvoltarea metalurgiei și a zonelor miniere, mai ales în perioada dominației austriece¹, dar prezența acestui meșteșug ancestral și prezența sa aici este milenară.

Ceramica de Banat este o ceramică roșie, considerată de factură română.

Au existat numeroase centre de producție, așa cum s-a amintit deja: Biniș, Sasca Română, Potoc, Socolari, Slatina–Nera, Ilidia, Moldova Veche, Lăpușnicul Mare, Carașova (Caraș), Birchiș și Jupânești (Timiș)². În prezent au rămas doar două centre active: Biniș (Caraș-Severin)³ și Jupânești (Timiș)⁴.

Ceramica roșie nesmălțuită decorată prin alte tehnici decât lustruirea este răspândită pe întreg teritoriul țării noastre. Fiind o ceramică de uz, formele adecvate întrebuințării au fost conservate de-a lungul vremii. Uneori, datorită formelor armonioase și decorului plăcut, a fost folosită și în scop decorativ.

În această categorie de ceramică se înscriu: centrele de la Biniș, Birchiș, Lugoj, Jupânești, Caransebeș ale căror produse se disting printr-o unitate desăvârșită, impunând atenție atât prin forma vaselor cât și prin decorul lor.

Înrudită cu ceramica roșie nesmălțuită din Banat este și ceramica din Crișana cu următoarele centre: Bârsa, Criscior, Lelești- renumite prin formele armonioase și decorul ca o broderie, Săliște de Vașcău, Leheceni, Valea Neagră de Jos, Târnovița, Hălmăgel, Ineu, Vadul Crișului⁵.

Cuptoarele din Banat sunt de formă tronconică, ce pot fi: tronconice fără vatră organizată și tronconice cu vatră organizată.

Cuptoarele tronconice fără vatră organizată se împart la rândul lor în două tipuri (tipul I: groapa de ars vase de lut⁶; tipul II: cuptorul tronconic simplu, fără vatră organizată, cu o largă răspândire în Banat – Biniș, Jupânești, Bihor – Cristești, Leleceni, Lelești etc., Ciuc –Dănești, Mădărași, Maramureș – Vama⁷), care pe linie evolutivă reprezintă de fapt tipurile inițiale de cuptoare.

Ceramica bănățeană folosește **decorul** aplicat în relief, astfel, vasele mari cu două torți, borcanele de provizii ca și untarele sunt înfășurate cu brâie alveolare. Inițial acestea erau aplicate cu scopul de a mări rezistența recipientelor mari. Cu timpul au dobândit și un rol decorativ, mai ales prin colorarea alternativă în alb sau brun-roșcat a alveolelor realizate prin apăsarea cu degetul⁸.

Ca funcționalitate, vasele se pot clasifica în vase pentru păstrat hrana, vase pentru preparat hrana, vase pentru servit, vase cu caracter ritual și jucării. Diferențierile de la un centru la altul se fac în funcție de formă (profil). Vase sferoidale – la Birchiș, vase ovoidale – la Jupânești, Birchiș și Lipova, vase piriforme la Lugoj, în funcție de poziția și unghiul de amplasare al mânușilor, cele mai frumoase fiind cele cu toarta în arc de cerc de la Lipova și Birchiș, după ornamente și după brâul aplicat ele fiind cu dungi din oxid roșu de fier la Jupânești, cu puncte și linii frânte trasate cu oxid roșu și alternate cu oxid alb la Biniș, cu linii frânte în negru la Lugoj, cu brâu alveolar la Biniș și Lugoj, cu brâu în linie frântă la Birchiș și Lipova. Totuși, dintre formele ceramice întâlnite în Banat oalele mari de praznic au păstrat cel mai bine trăsăturile fiecărui centru în parte.

Cu trecerea timpului se asistă și la o degradare tipologică a vaselor din lut, spre exemplu Binișul a avut 60 de tipuri și subtipuri de vase, el fiind, de altfel, cel mai apreciat centru de ceramică roșie nesmălțuită din România cu formele vaselor cele mai apropiate de vasele romane⁹.

1 Marchescu 1941, *passim*, Gaga, Manuscris, p. 5, Hadji 2007, p. 106

2 Feneșan 1977, p. 245, Gaga, Manuscris, p. 1, Hadji 2007, p. 105

3 Hadji 2007, p. 109

4 Hadji Vasinca 2008, p. 25

5 *** , Arta..., 1969, p. 539 - 566

6 instalația cea mai simplă, având în secțiune aspectul unui trunchi de con, cu o singură gură de foc, este făcută direct în pământ și prevăzută cu un șanț de acces

7 sunt realizate fie din lut bătut, fie din zid de cărămizi; așezarea vaselor se face în așa fel încât între ele să rămână așa-zisele *ganguri de foc* în care se introduc lemnele

8 *** , Arta..., 1969, p. 539 - 566

9 Lazăr 1998, p. 106 - 107

Ceramica smălțuită

Smalțul cunoscut la români mai ales sub numele de *litargă*, este un oxid de plumb care se topește la peste 800 C. Cu cât temperatura este mai ridicată cu atât vasele vor primi un luciu mai puternic, incolor. Cu timpul au apărut smalțurile de diferite culori. Cu certitudine acest produs nu a fost cunoscut în Europa înainte de sec. al X-lea¹⁰. Tehnicile de obținere a smalțurilor din diverse roci și minerale sunt de o mare diversitate, se observă însă unele similitudini de preparare. Roca, piatra, minereul, metalul etc. se încălzesc (într-un recipient) iar apoi se zdrobesc pe o masă, într-un vas¹¹ sau într-o rășniță¹².

Smalțurile utilizate de olarii din România sunt: smalțul incolor (sau *litarga* - se obține din sticlă topită și apoi măcinată amestecată cu caolin)¹³, smalțul albastru (oxid de cobalt amestecat cu humă), smalțul verde (se amestecă oxid de plumb, oxid de cupru, cremene, sticlă arsă și pisată), smalțul cafeniu (brun - oxid de plumb, sticlă arsă și pisată, caolin, oxid de mangan), smalțul negru (din piatră neagră de râu măcinată la rășniță sau argilă amestecată cu oxid de cupru), smalțul roșu (oxid de plumb, cuarț și cremene)¹⁴, smalțul galben (oxid de plumb, cuarț și oxid de fier)¹⁵.

Smălțuirea cu toate implicațiile sale tehnologice a fost introdusă în Banat concomitent cu deschiderea exploatărilor miniere și metalurgice din sudul regiunii. Prezența magneziului și a plumbului aici permite fabricarea smalțului, abundența și accesibilitatea acestuia. Noile calități ale ceramicii smălțuite generează la rândul lor o cerere mai mare de produse de ceramică uzuală atât în mediul rural cât și urban. În fluxul tehnologic industrial nu s-a folosit ceramica smălțuită, astfel, din zona Oravița-Sasca încep să se aprovizioneze cu smalț olarii din aria Banatului (de exemplu olarul Mihai Logojan din Lipova a cumpărat în anul 1806 de la Sasca 6 kintale de oxid de cupru și 2 litri de magneziu)¹⁶.

Pentru vasele smălțuite procedeul era mai complicat constând din două arderi succesive: după terminarea vaselor și uscarea lor, acestea erau apoi bine curățate și introduse în cuptor pentru o primă ardere (4 ore) la o temperatură treptată ce atingea 700 de grade, se răceau, apoi se scoteau și erau date cu smalț, fiind introduse apoi pentru a doua ardere la o temperatură de 900 - 1000 de grade (2 ore). Numărul vaselor care sufereau procedeul de smălțuire era mult mai mic decât al celor nesmalțuite, deoarece într-o primă etapă temperatura ajungea doar până la 700 de grade, arderea fiind treptată.

Datorită oxizilor de fier și plumb veniți în contact cu focul, vasele smălțuite devin foarte toxice, alimentele primind o culoare suspectă, dăunând astfel sănătății, de aceea numărul olarilor care foloseau smalțul era destul de mic¹⁷.

II. Ceramica de Jupânești (jud. Timiș)

În zona etnografică Făget, meșteșugul olăritului s-a răspândit în 5 localități: două dintre acestea cu veche tradiție, respectiv: Jupânești și Făget, iar alte trei depistate abea în anul 1982 în urma cercetărilor de teren, și anume: Baloșești, Temerești și Răchita.

Această dezvoltare s-a datorat unor factori favorabili: existența în localitate sau în vecinătatea acesteia a unei surse de materii prime, condițiile nefavorabile pentru practicarea agriculturii pe scară largă, existența unei piețe de desfacere (din anul 1787 se acorda Făgetului dreptul de a ține 8 târguri anuale, iar din 1918, vinerea se organiza piața săptămânală), legăturile cu centrele de olari vecine care vor duce la apariția meșteșugului în unele localități, sau la perfecționarea tehnicii, ornamenticii și diversificării formelor.

În aceste centre s-a produs ceramică nesmalțuită, tehnica smălțuirii, deși introdusă aici nu s-a generalizat în toate localitățile și nici nu a fost folosită de toți olarii.

10 Godea 2007, p. 58

11 Godea 1981 p. 42, Godea 2007, p. 61

12 Godea 2007, p. 61

13 Bucur 1967 - 1968, *passim*, Godea 2007, p. 62

14 Godea 2007, p. 62-63

15 Godea 1977, p. 129, Godea 2007, p. 63

16 Gaga, Manuscris, Arhivele Statului, Timișoara, fond D. M. B. Nr.55/1809

17 Studiu etnografic de teren, perioada 17-19 mai 2011

Satul Jupânești, situat pe Valea Vădanei (12,5 km. de Făget) a rămas singurul centru activ din zona etnografică a Făgetului. Tradiția olăritului la Jupânești este veche, probabil tot atât de veche ca și așezarea (atestată documentar în 1514).

De asemenea, numărul considerabil de olari activi până la mijlocul sec. al XX-lea, existența atelierelor în care se lucra uneori și la trei roți¹⁸, aria largă de desfășurare a produselor, transmiterea meșteșugului din tată în fiu, fenomen ce nu putea avea loc decât în condițiile unei puternice tradiții, sunt alte dovezi ce pledează pentru vechimea și continuitatea olăritului la Jupânești.

Se poate identifica și o curbă de evoluție a meșteșugului, astfel, după o perioadă de apogeu care acoperă sec. al XX-lea, descrește în jurul anilor 1980 când, în acest centru mai activau constant doar 4 olari, dintre care doar unul trăia efectiv din olărit (Marconi Liviu), ceilalți trei au îmbrățișat și alte ocupații, producând oale numai în timpul liber¹⁹.

Astfel, dacă în anul 1984 când cercetătoarea V. Blaj efectua un studiu etnografic de teren, mai lucrau constant 4 olari, respectiv: Măstăcănean Ștefan, Velcu Trandafir, Frățuțescu Floarea, Marconi Liviu și ocazional Oprișoni Petru și Lădari Simion, în anul 2007 (luna mai, când efectuam o cercetare de teren), au mai rămas doar doi olari, care din păcate mai lucrau doar ocazional (dacă aveau comandă mai consistentă sau cu ocazia unor sărbători sau târguri). Aceștia erau: Velcu Trandafir și Măstăcănean Ștefan. Astăzi (luna mai 2011), Măstăcănean Ștefan este decedat, Velcu Trandafir în vârstă de 82 ani nu mai lucrează aproape deloc, dar un fapt înbucurător, Barbos Marin (42 de ani) un olar tânăr, urmaș al olarului Marconi Liviu, duce mai departe arta olăritului sub egida și cu sprijinul Centrului de Cultură și Artă al Județului Timiș.

III. Caracteristicile ceramicii de Jupânești

În cadrul ceramicii bănățene ceramica de Jupânești prezintă trăsături specifice și certe calități: finețea pastei de nuanță roșietică bogată în oxizi de fier, distincția decorului geometric înscris numai cu roșu, eleganța formelor. Refiritor la cromatica vaselor smălțuite, olarii din Jupânești au ajuns la un rafinament nebănuț: nuanțe calde de galben, brun și verde sau gri-bej, topite într-un decor neregulat realizat prin stropire și scurgere²⁰.

Uneltele utilizate sunt simple și anume: roata cu scaun fix (inovație – discul superior din lemn înlocuit cu o placă din metal iar axul central se învârtă pe o bilă de rulment), pieptenul din lemn sau un triunghi metalic cu orificiu, fusul ascuțit la un capăt și aplatizat la celălalt pentru tăiat sau executat orificii, sârma sau *drotul* legat la capete cu cârpe, pentru tăiatul vaselor de pe roată, lopățica din lemn, pentru ridicarea formelor plate, bătul cărn, de forma unei cârje pentru netezit interiorul vaselor cu gâtul strâmt, pensula din păr de cal, rășnița manuală, mașina de măcinat pământ – malaxorul²¹.

Cuptorul este de tip tronconic (cu două variante) construit din cărămidă sau pământ bătut, închis cu cablu de oțel sau brâu de lemn, cu două guri de foc, dispuse pe diametru și o deschidre – ușă, prin care olarul pătrunde înăuntru.

Varianta I – cuptorul tronconic cu vatra liberă puțin boltită în centru, cu un singur canal circular.

Varianta II – cuptorul cu vatra amenajată din cărămidă, astfel dispusă încât să realizeze un canal median prin care să circule focul și curenții de aer.

Olarii din Jupânești asigurau cu produsele târgurilor de la Făget până la Lugoj, pe Valea Mureșului între Lipova și Săvârșin, iar în ținutul Hunedoarei pe linia Dobra, Brad, Băița. În prezent lucrează pentru comenzi, își vând produsele la târgul săptămânal de la Făget sau participă la târguri organizate în țară²².

Formele produse în centrul de la Jupânești sunt variate, adaptate funcției pe care vasul trebuie să o îndeplinească și se subordonează formelor executate în toate centrele bănățene, întărind ideea de unitate culturală. Vasele nesmălțuite de Jupânești se disting între celelalte

18 Blaj 2004, p. 38 - Date preluate din statisticile Consiliului popular Făget

19 Blaj 2004, p. 38

20 Blaj 2004, p. 39

21 Blaj 2004, p. 42

22 Blaj 2004, p. 43

produse din Banat prin culoare roșietică a lutului, profile înscrise cu o singură culoare: roșie. Centrul este profilat pe vase de dimensiuni mijlocii: olcuțe sub 1 litru (*puiuți*) oale între 8 litri (*cupe și bănițe*), oale pentru sarmale (*hârbeici*), ulcioare (*câcege*- când au gura rotundă cu *ciur* și toartă cu *țâță*, sau *cânți* când au gura lobată, fără *ciur* și toartă aplatizată, puțin supraînălțată fără *țâță*), *blide* și *tâniere* tronconice cu buza verticală sau cu marginile ajurate, ghivece pentru flori cu suport, pușculițe (*pixe*). Referitor la ceramica smălțuită, specifice sunt: oalele înalte, cu pereți drepți și două toarte laterale înalte (*oale nemțești*), cănițe de formă sferică, cu o toartă (*șoluri*), cănițe de formă tronconică, baza lată și gura cu cioc (*bocăluite*), cârcege de mici dimensiuni (*cârceguțe*) și miniaturi ale oalelor îmbăierate²³.

Ornamentele sunt geometrice – pentru vasele nesmalțuite, obținute prin pictarea cu pensula sau cu degetul; linia dreaptă (*șirul*), linia frântă (*pene*), valul simplu sau dublu (*cârloc, cârnițel*); neregulate – pentru vasele smălțuite, realizate prin stropire cu pensula sau cu degetele muiate în vopsea, pete de culoare dispuse pe întreaga suprafață ornamentată²⁴.

Categoria vaselor rituale este reprezentată de: oale de joimari (*olcuțe de joimari*), oale pentru tămâiat (*tămâielnice*) și recipiente pentru pomeni și *tras apa la morți* (*cantă de pomeni*).

Referitor la ultima categorie, cea a vaselor cu scop ritual, care face și obiectul catalogului de față considerăm oportună desrierea ceremonialului, subliniind din capul locului faptul că, acesta este un ritual precreștin cu străvechi rădăcini în Antichitate, prezent și la alte civilizații antice: Egipt, Mesopotamia, civilizația romană etc.

În ziua înmormântării se *tocmește* o femeie din afara familiei, în unele regiuni o femeie bătrână și o fetiță *curată* (adică până la vârsta de 10–11 ani) care timp de 40 de zile (începând cu a doua zi după înmormântare) va da de pomană o găleată cu apă (în trecut cantă de pomeni din argilă sămălțuită sau nesmalțuită), oamenilor neputincioși din sat și nu numai, iar pentru fiecare găleată/cantă dată de pomană, se trage o linie pe un răboj (lemn) cu un cuțit. În sâmbăta dinaintea trecerii celor 40 de zile, după ce se face parastasul de pomenire, în aceeași zi, are loc următorul ceremonial: se dă de pomană femeii care a *dezlegat apa-o cantă* (smălțuită) și până pentru îmbrăcămintă, se confecționează o cutie deschisă din carton sau lemn, în care se pun flori, un colac mic, câteva monezi și la fiecare colț al cutiei câte o lumânare; într-un coș de nuiete se pune o sticlă de vin, o pâine și lumânări. Împreună cu membrii familiei femeia merge la o apă curgătoare, toți participații se așează în cerc, bătrâna tămâiază de trei ori coșul, cutia cu flori și participații. Aprinde lumânări pe malul râului, se rupe *răbojul pomenii apei* în două bucăți și se aruncă, apoi aceasta intră în apă, ia *canta* și o umple cu apă, apă pe care o aruncă în cele patru puncte cardinale, începând cu estul, continuând cu sudul, vestul și nordul. În total se aruncă câte zece găleți în fiecare direcție, însumând 40 de *cânți*, a 40 de zile. Urmează apoi întrebarea ritualică: *sunteți martori că am dezlegat apa pentru ...* (numele celui decedat), apoi aprinde lumânările de la colțuirile cutiei cu flori, intră în apă și îi dă drumul pe râu, urmând ca fiecare membru prezent să arunce câte 4 *cânți* de apă în râu .

Este un ritual al împăcării cu viața și cu moartea după 40 de zile de restriște și de doliu. Mai poartă denumirea de **Apa Sâmbetei, Izvor**, slobozitul izvorului sau apa de pe care nu se mai întoarce nimeni niciodată²⁵. În credința populară **Sâmbăta**, presonificare a ultimei zile a săptămânii fiind un timp îmbătrânit, nefast pentru cei vii, fără noroc, cu unul sau mai multe ceasuri rele, dar favorabil pentru spiritele morților cărora li se trimit ofarande (pomeni)²⁶, fiind invocate de cei vii, în vrăji și descântece, pentru rezolvarea unor probleme presante. Ziua este asemuită cu un râu, **Apa Sâmbetei**, care ar înconjura **ladul** sau ar lega *lumea de aici* cu *lumea de dincolo*. Ziua de **Sâmbătă** aparține moșilor și strămoșilor și se numește, în preajma marilor sărbători calendaristice *Moși* (*Moșii de Iarnă, Moșii de Vară, Moșii de Toamnă* etc.) sau *Sâmbete ale Morților*²⁷.

Ritualul **Izvorului** s-a pierdut deja în multe zone ale țării, se mai practica încă în urmă cu 20-30 de ani și în zona etnografică Timiș-Cerna.

Revenind la subiectul pe care ni l-am propus, **în cazul centrului de la Jupânești**, specifice sunt **cânțile (cănăți) pentru pomeni** modelate la roată și arse în cuptor.

Acestea sunt recipiente de formă ovală, realizate din argilă nesmalțuită și smălțuită cu gura trilobată, fără ciur, gâtul strâmt și toarta

23 Blaj 2004, p. 42

24 Blaj 2004, p. 42

25 www.gnosa.ro/ceremonia-dezlegarii-apeilor-si-a-apei-sambetei

26 Ghinoiu 2001, p. 165

27 Ghinoiu 2004, p. 170; Semnificația, în general nefavorabilă pentru oameni, este generată de poziția zilei care încheie săptămâna, Duminica, ea crește și se împlinește până Joi, după care îmbătrânește și moare Sâmbăta, nu întâmplător celelalte zile ale săptămânii sunt denumite: *Sfânta Duminică, Sfânta Luni, Sfânta Miercuri, Sfânta Vineri*. În genral zilele de Sâmbătă sunt rezervate ritualurilor dedicate morților, de exemplu: *Sâmbăta de plăcinte, Sâmbăta de Florii*, sărbătoare a morților înainte de Florii când li se dau pomeni, se împodobesc crucile și mormintele cu ramuri de salcie și se desfășura ritualul morții și renașterii zeului vegetațional etc.

lată prinsă în continuarea buzei.

Decorul constă în general din linii neîntrerupte, linia ondulată, valul dublu segmentat de o linie albă, iar pe toată sunt înscrise de obicei cu pensula două linii oblice. Este dispus în partea superioară a vasului iar la baza toartei apare în general o impresiune digitală.

Dimensiunile variază între: 18–25 cm. înălțime; 5,5–7,5 cm. diam. gură; 6,5–10 cm. bază.

Pottery of Jupânești

Ritual pottery

|

Art pottery is present in Banat as well as in other regions of our country.

The existence of pottery workshops is closely related to the development of metallurgy and mining areas in Banat especially during the Habsburg domination. But this artcraft is ancestral and its presence here is millennial.

The ceramic of Banat is one of a Roman type, namely red ceramic, and the process of burning the pots can be done in the presence of oxygen.

In this region there were numerous production centers, namely: Biniș, Sasca Română, Potoc, Socolari, Slatina-Nera Ilidia, Moldova Veche, Lăpușnicul Mare, Carașova (Caraș), Jupânești and Birchiș (Timiș). Today only two remain active: Biniș (Caraș-Severin) and Jupânești (Timiș).

The ceramic of Biniș is of a special nature by its chromatical originality and shape harmony. Today, is still living and working despite his age (90 years) the only one potter left: Ionică Stepan.

Jupânești pottery have certain specific features and qualities: smoothness of its reddish tint paste, rich in iron oxides, only red geometric decoration, elegant forms. Today lives and works yet, although rarely, Velcu Trandafir (82 years old) and Barbos Marin (42 years old) employee of the Center for Culture and Art of Timis county, making pottery classes (about 1 year) in areas: Timișoara, Coșevița, Tomești, Făget, Jupânești, every day being in a particular locality.

The shapes used at Jupânești varies, but they are adapted to the use of the pot and also are a unitary part in Banat pottery, confirming the idea of one large Banat civilization.

Unglazed pots of Jupânești distinguish from other products by the reddish clay, with one profile of only one colour: red. The centre is specialized in medium-sized vessels: little vessels of 1 liter (puppies), then 8-liter pots (cups and bushels), pots wire, jugs (round screened vessels), there are specific vertical or conical lip open-work edges, flower pots, with support, piggy banks. Glazed ceramic specifically is high pots with straight wall and two side high handles (German pots), the spherical cup with a handle (soils), cup-shaped truncated cone, wide and with mouth with beak and miniature bathing pots.

Ornaments are geometric – for unglazed vessels obtained by painting with a brush or with fingers; straight line (string), broken line (feathers), single or double wave, irregular - for glazed vessels made by spraying brush or with fingers dipped in paint, color spots located all over.

Regarding color of the pots, potters from Jupânești reached a high level of sophistication: warm shades of yellow, green or gray-brown and beige, melted in a setting made by spraying and draining irregular.

The tools are simple, namely: fixed wheel chair (wooden upper drive innovation replaced by a metal plate and the central axis of a spinning ball-bearing), combs of wood or metal with a triangular hole, spindle sharpened at one end and flattened at the other for cutting or for making holes, wire connected to capture the rags, cutting vessels off from the wheel, shovel wooden forms for lifting flat forms, snub stick in shape of a crutch for smoothing the interior of necked vessels, horsehair brush, manual grinder, mixer grinder-earth.

The kiln is of a conical type (two variants) built from brick or mud, closed with cable of steel or with wooden belt, with two holes for fire, diametrically arranged and a door through which the potter enters inside.

The kiln, conical in shape has an open fireplace and a single channel circular in shape. The fireplace is made out of bricks and continues to the single central channel, also made out of bricks, in order to guide the heat to the heart of the kiln.

Potters of Jupânești assured products at fairs from Făget to Lugoj, the Mures valley between Lipova and Săvarșin and in Hunedoara county in Dobra, Brad, Băița. Currently they are working on orders, sell their products at the fair is in Făget weekly or participate in fairs organized all over the country.

The present catalogue focus is ceramic with ritual character, used in burial rituals. These pots are reduced in variety and circulation as ritual vessel is used only in one direction for a long time, and we could even speak of his transmission from one generation to another. Ritual vessels are represented by: pots, pots of incense and containers for alms and ritual of flushing the dead.

Specific for the center of Jupânești are recipients modeled on wheel and burnt in the kiln. These are oval-shaped pots made of unglazed clay and glazed with trilobite mouth without sieve, wide necked and wide handle caught in continuation.

The decoration is generally made of uninterrupted lines, wavy, double wave segmented with white line and the handle are usually written with two slash brush. The decoration is found on the top of the vessel and near the handles is generally made of a digital impression.

Sizes vary between: 18–25 cm height, 5,5 to 7,5 cm diam. mouth, 6,5 to 10 cm base.

Regarding the latter, the purpose of ritual vessels, which is the very subject of this catalogue, we consider necessary to describe the ceremony, emphasizing from the outset that catalogue this is a pre-Christian ritual with ancient roots in antiquity, also present in other ancient civilizations as Egypt, Mesopotamia, Roman civilization.

At the funeral day, it is established that a woman outside from the family (in some regions an old woman and a girl that is *pure* at age 10 – 11 years) will give charity a bucket of water for 40 days (starting the day after the funeral) to the weak people in the village and beyond, and for each bucket of alms she draws a line in (wood) with a knife.

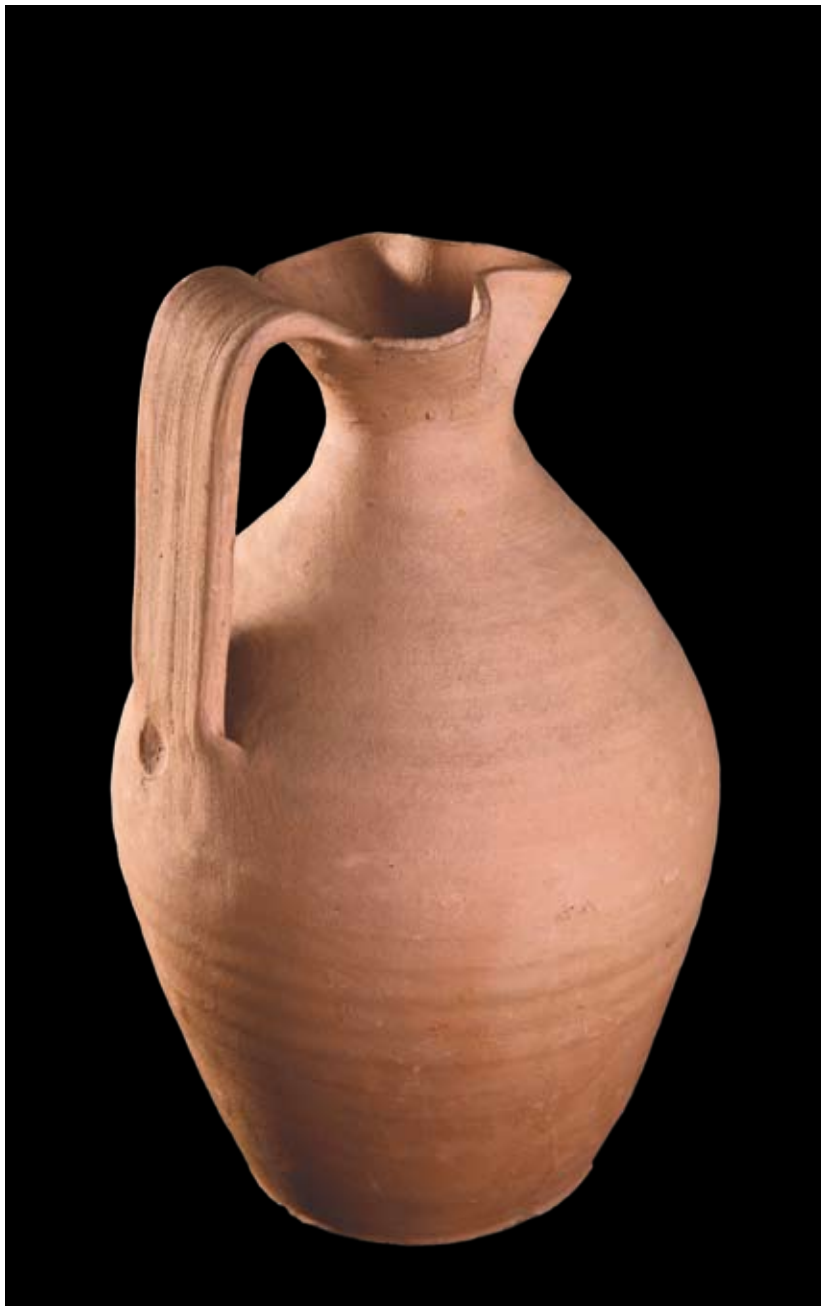
The Saturday before the passage of 40 days, after the memorial service of remembrance, the same day takes place the next ceremony: the charity is given to the woman who *released the water* – an enameled bucket and cloth for clothing, than an open box of wood or cardboard is manufactured, in which they put flowers, a small ring of bread, some coins, and in each corner of the box – one candle; in a basket some wine, and candles are given too.

Family members and a woman go to a running water, all the participants sit in a circle, and the old woman incenses three times the basket and flower and the participants. She lights the candles on the river bank, breaks into two pieces *the notch of almsgiving water*, then she steps into the water and fills the bucket with water that she throws in all four directions, from the East to south, west and north. In each direction ten buckets of water are thrown, totaling 40 buckets, in 40 days. Then comes the ritual question: *do you witness that I released water...* (name of deceased), then she lights candles from the basket with flowers, steps into the water and gives it way to the river, and then each one of the participants throws four amounts of water in river.

This ancient ceremonial is also called *Apa Sâmbetei* (translated loosely as the Begotten River) and refers to the river of the dead where the souls of the departed are traveling to their place and is believed so if the offering is traveling smoothly then the soul travels similarly and viceversa and if the candles are not blown out by the wind the soul is still traveling. It is a ritual of reconciliation with life and death after 40 days of distress and mourning.

Catalogul pieselor – Ceramică rituală

1.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): anonim

Datare generală: ½ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se dă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă de formă ovală, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura lobată, fără ciur, cu o toartă dreaptă, ușor supraînălțată. Vasul servește drept mostră pentru profilul categoriei ei căreia i se înscrie

Decor (motive, tehnică, dispoziție): nu prezintă, apare totuși la baza toartei o impresiune digitală.

Cromatică: pastă albicioasă

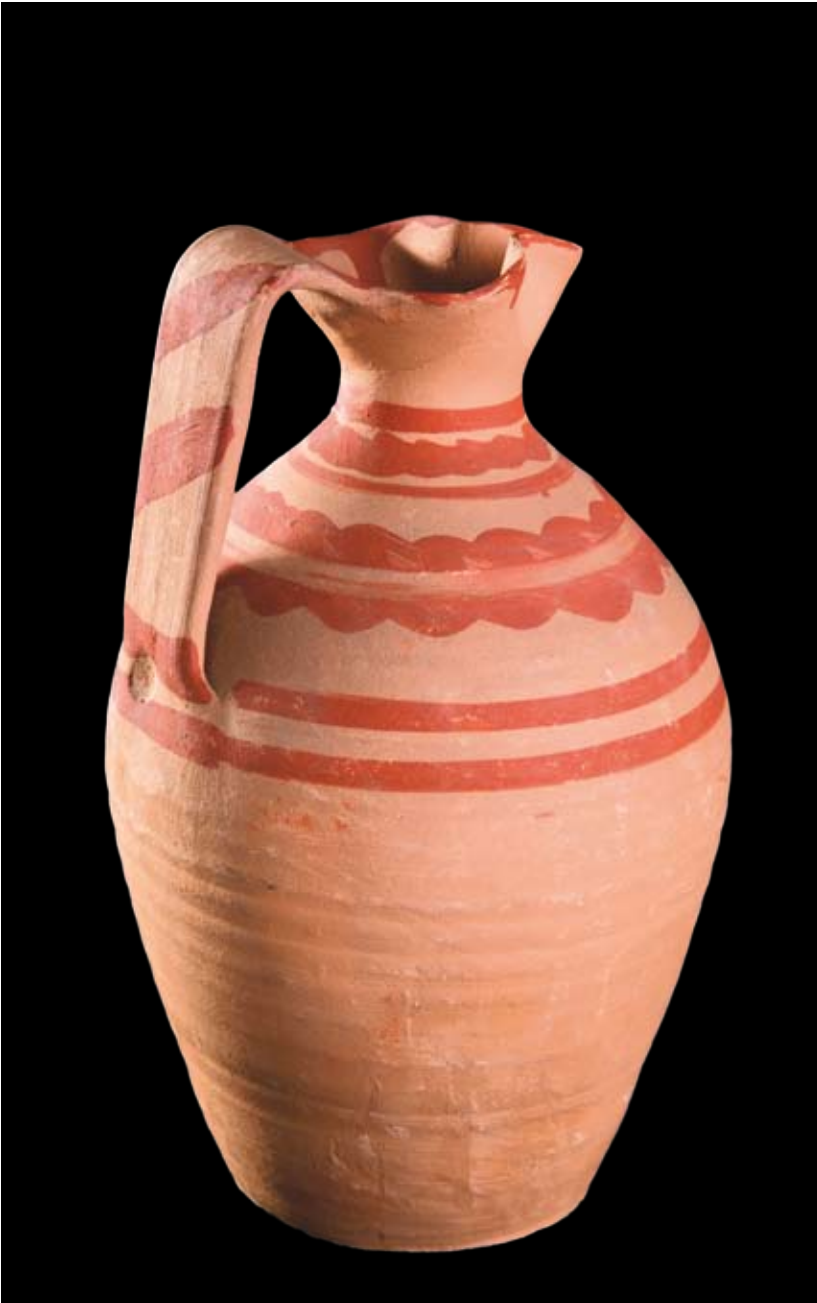
Dimensiuni: h – 22 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 9 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: 1951 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 1411

Bibliografie: inedit

Fig. 1

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vas nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): anonim

Datare generală: ½ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se dă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă de formă ovală, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, fără ciur, gâtul strâmt, cu o toartă lată prinsă în continuarea buzei.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): la baza toartei o impresiune digitală; decorul dispus în partea superioară se compune din: linii neîntrerupte, linia ondulantă, valul dublu segmentat de o linie albă, pe toartă sunt înscrise cu pensula două linii oblice, iar decorul de culoare roșie este înscris cu pensula și degetul.

Cromatică: pastă roșcată, ornament roșu-vișiniu

Dimensiuni: h – 23 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 9 cm

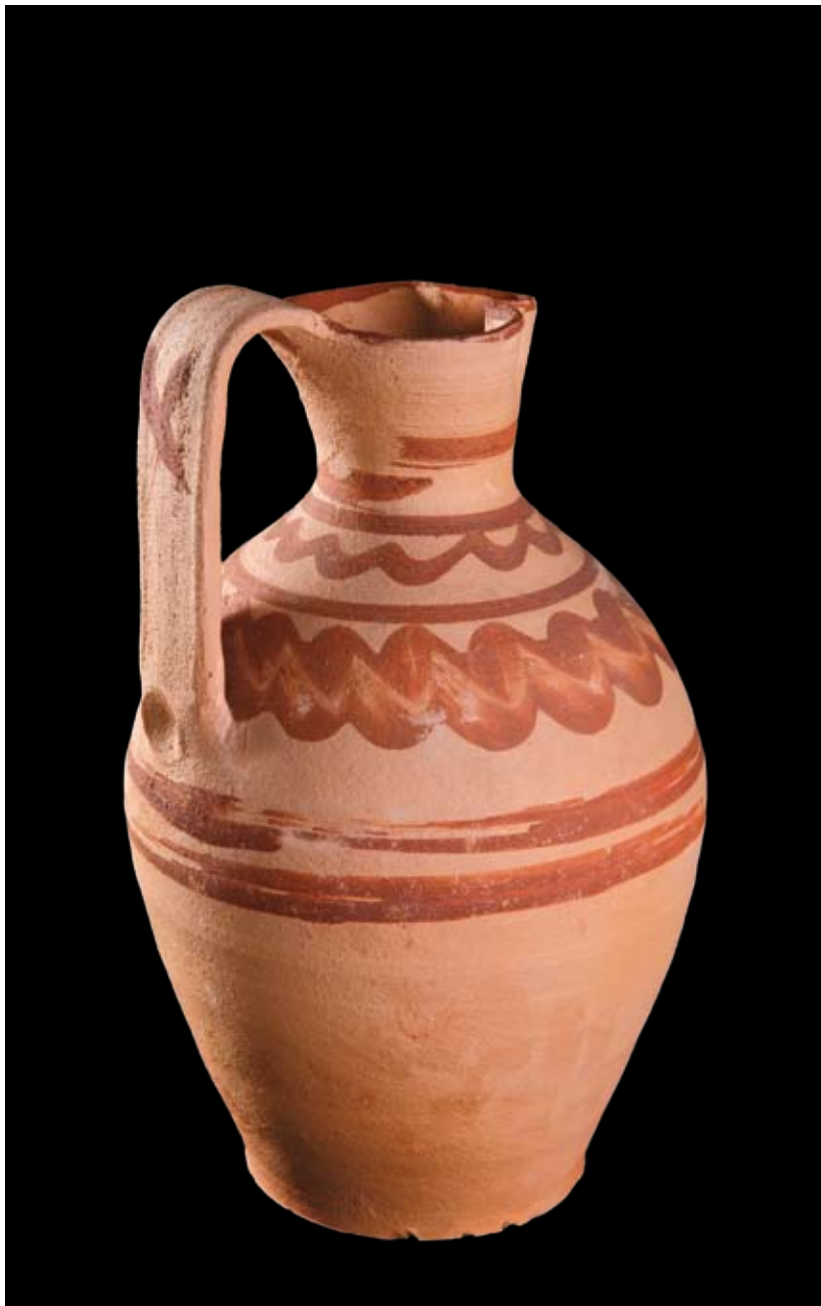
Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: 25.07.1952 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului

Nr. Inv.: 1464

Bibliografie: inedit

Fig. 2

3.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădarius Solomon

Datare generală: 3/4 a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă de formă ovală, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura bilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă supraînălțată prinsă în continuarea buzei.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară: gură, gât, umăr, toartă, este un decor liniar, în benzi, realizat cu pensula și degetul, cu vopsea roșie de pământ; linii neîntrerupte sunt plasate pe buză, gât, umeri și pântec în punctul de maximă curbură; între acestea apare linia frântă la baza gâtului și valul pe umeri; pe toartă - două linii încrucișate, iar la baza toartei o impresiune digitală.

Cromatică: pastă roșiatică, ornament de culoare roșie

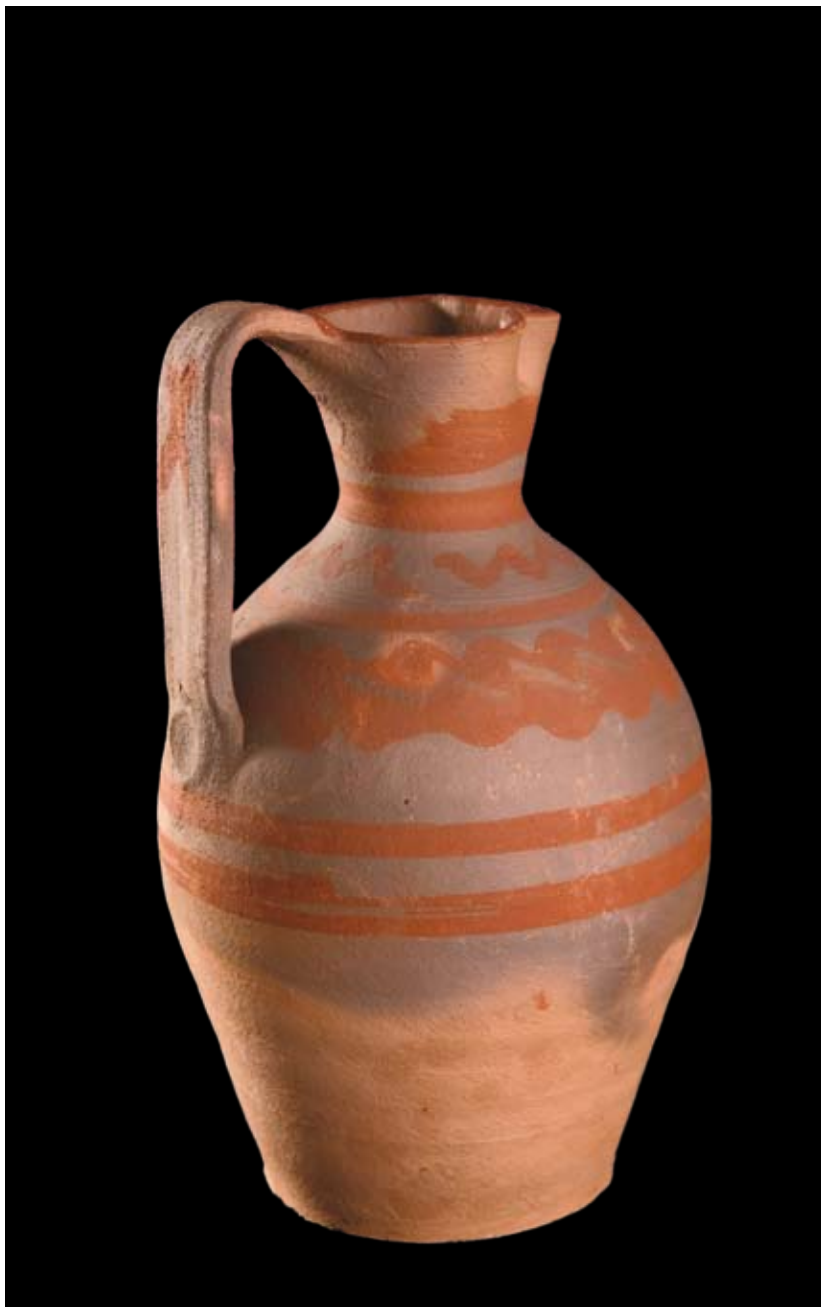
Dimensiuni: h – 22,5 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 9 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădarius Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972; Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6565

Bibliografie: inedit

Fig. 3

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădarius Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnică și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere: (formă, piese componente): recipient pentru apă de formă ovală, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în unghi drept în continuarea buzei (*uznei*), la baza toartei o impresiune digitală, pânțelele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (gură, gât, umăr, toartă); se compune din: linii neîntrerupte (buză, gât, baza gâtului, două linii mai late în punctul de maximă curbura a pântecului), linia ondulată, valul (*cocârlăul*); pe toartă sunt înscrise cu pensula 2 linii care se întretaie (X), ornamentul de culoare roșie este înscris cu pensula și degetul.

Cromatică: pastă roșiatică, ornament de culoare roșie, pe alocuri pete gri din cauza arderii defectuoase.

Dimensiuni: h – 23,5 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 9,5 cm

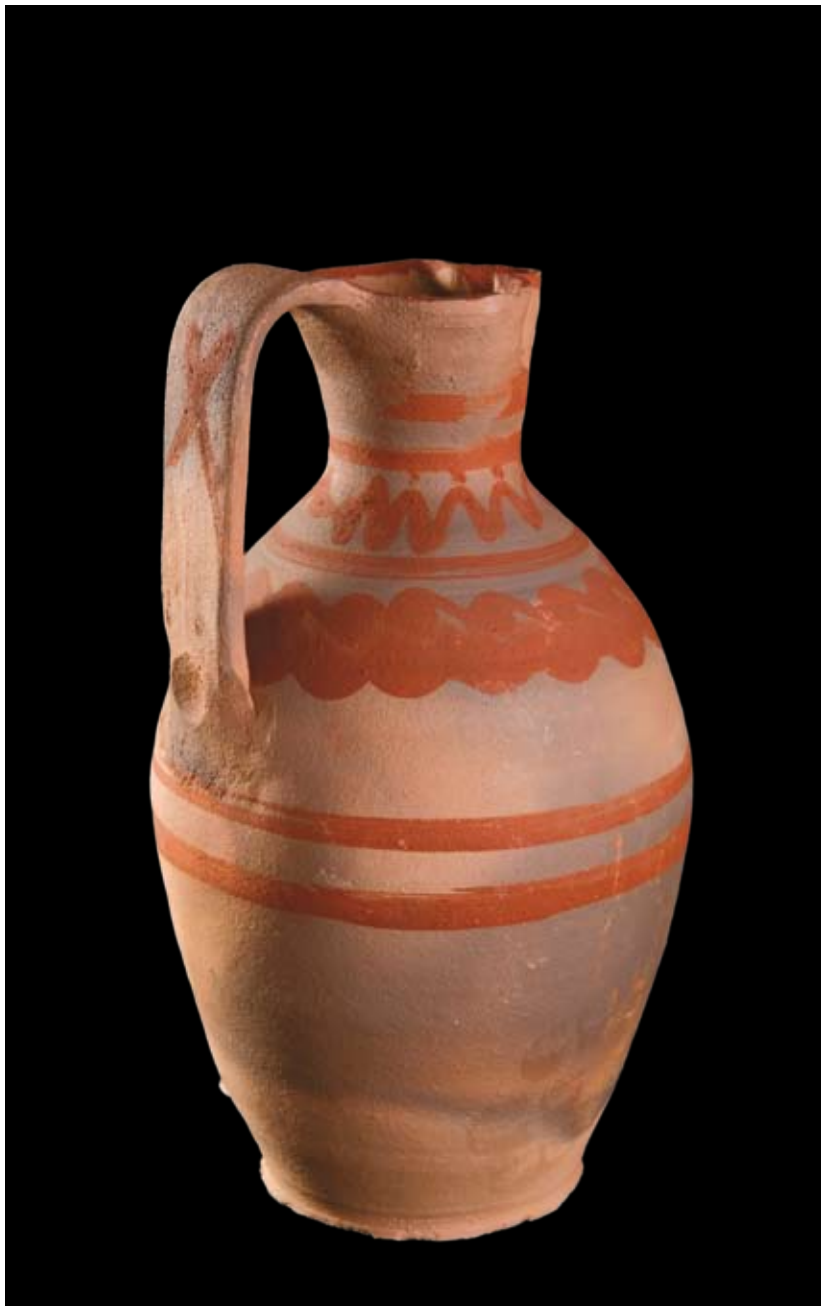
Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădarius Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6566

Bibliografie: inedit

Fig. 4

5.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădarius Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă de formă ovală, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în continuarea buzei (*uznei*), la baza toartei o impresiune digitală, pânțelele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât), este identic cu decorul piesei nr. 4 (nr. inv. 6566)

Cromatică: pastă roșiatică, ornament de culoare roșie, pe alocuri pete gri din cauza arderii defectuoase

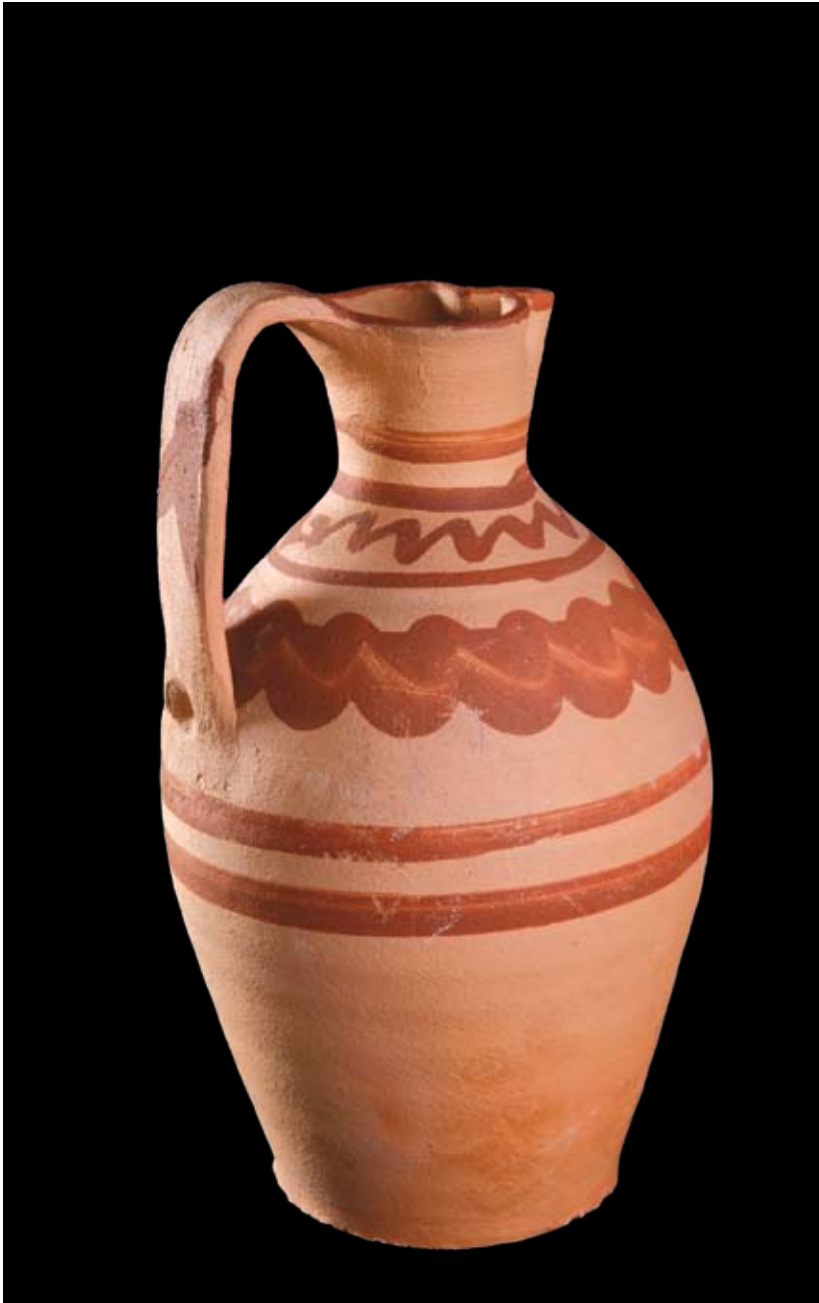
Dimensiuni: h – 25 cm, diam. gură – 7 cm, bază – 9 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădarius Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6567

Bibliografie: inedit

Fig. 5

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădarius Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă de formă ovală, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în unghi drept în continuarea buzei (*uznei*), la baza toartei o impresiune digitală, pânțelele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (gură, gât, umăr, toartă) și este identic cu decorul pieselor nr. 4 (nr. inv. 6566) și nr. 5 (nr. inv. 6567)

mai puțin decorul de pe toartă, care în acest caz lipsește.

Cromatică: pastă roșiatică, ornament de culoare roșie

Dimensiuni: h – 24 cm, diam. gură – 7 cm, bază – 9,5 cm

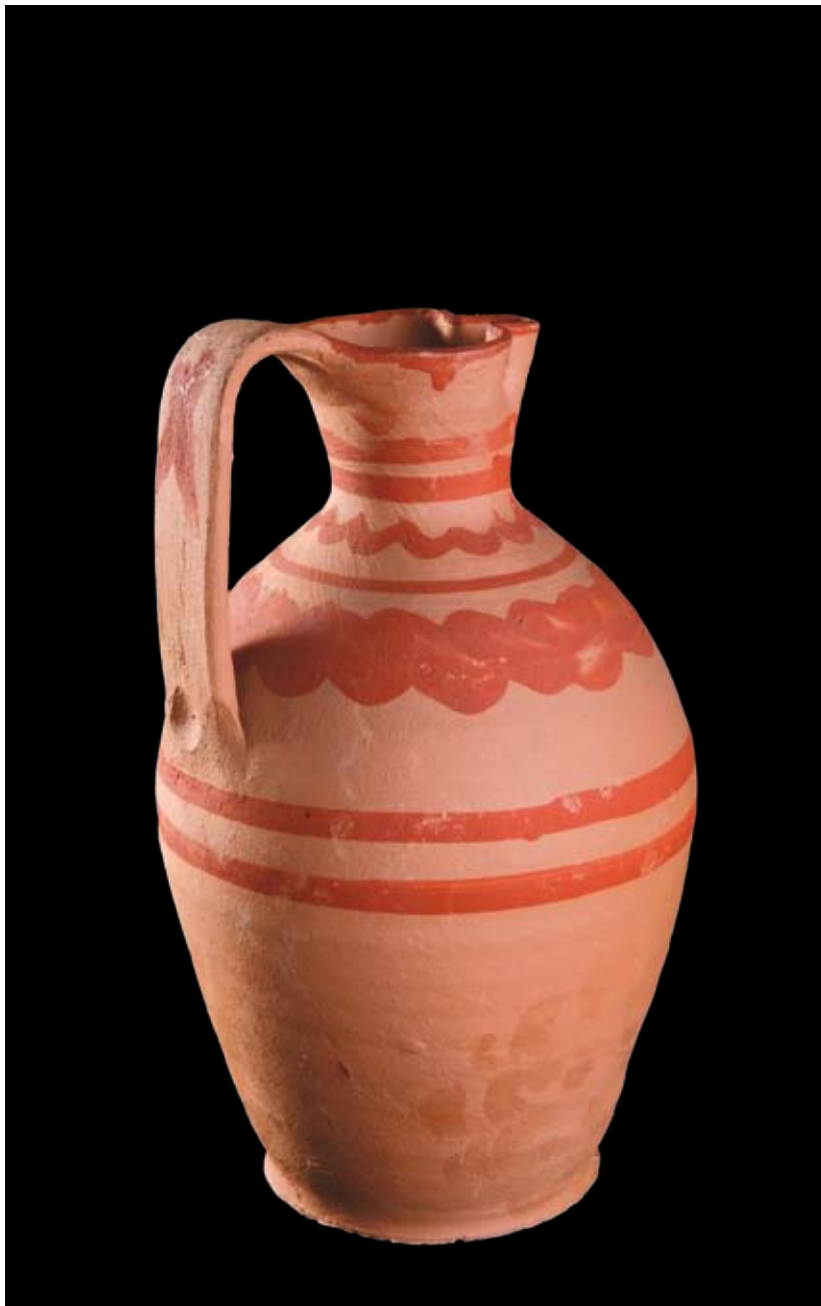
Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădarius Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6568

Bibliografie: inedit

Fig. 6

7.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădarius Solomon

Datare: generală: ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, coloranți naturali

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, potlogul, pensula, sârma

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, cu ciur, cu o toartă prinsă în continuarea buzei (*uznei*), pânțelele oval.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (gură, gât, umeri, toartă) identic cu decorul pieselor nr. 4 (nr. inv. 6566), nr. 5 (nr. inv. 6567) și nr. 6 (nr. inv. 6568) și în acest caz lipsește decorul de pe toartă.

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, decor de culoare roșie

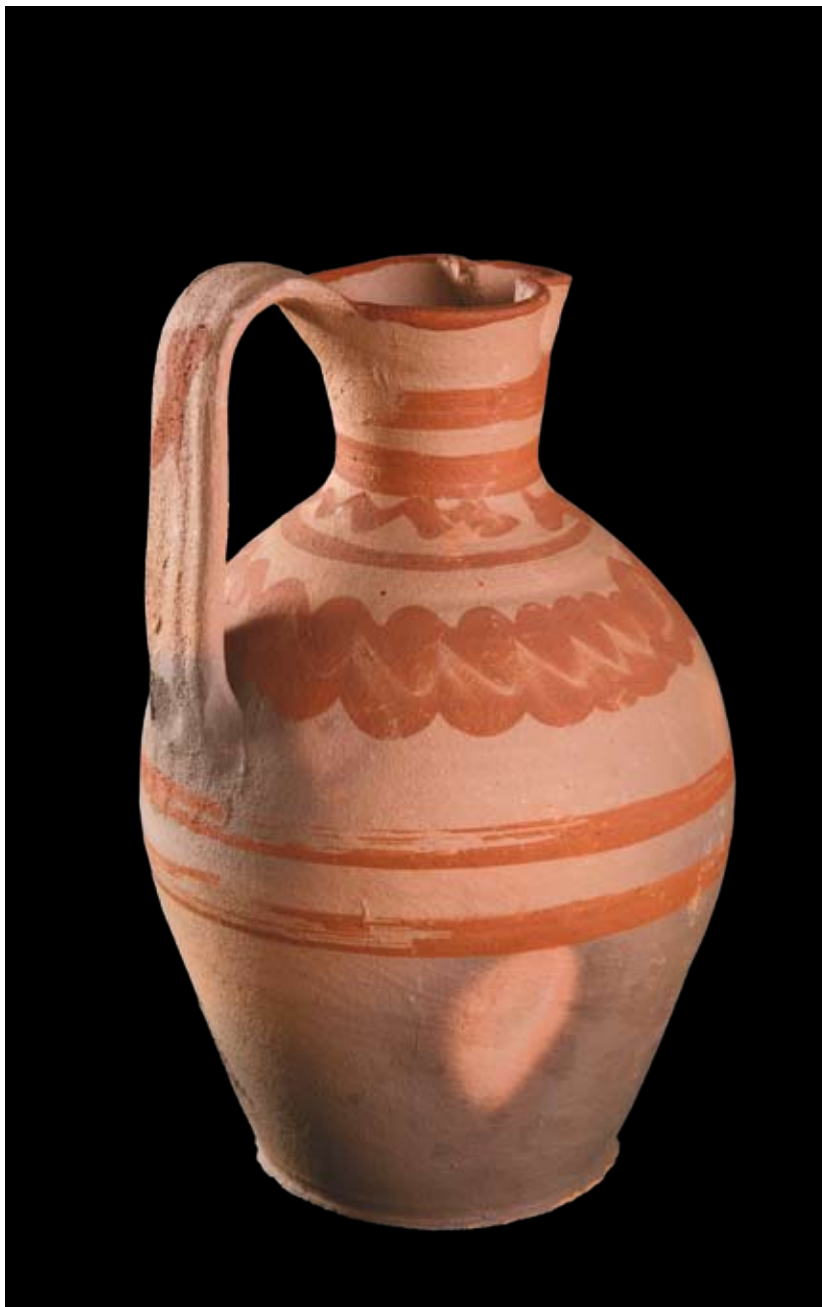
Dimensiuni: h – 25 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 10 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădarius Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6569

Bibliografie: inedit

Fig. 7

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădariu Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în unghi drept în continuarea buzei (*uznei*), la baza toartei o impresiune digitală, pânțele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umeri, toartă) identic cu decorul pieselor nr. 4 (nr. inv. 6566) și 5 (nr. inv. 6567)

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie, pete gri pe o suprafață destul de mare din cauza arderii defectuoase.

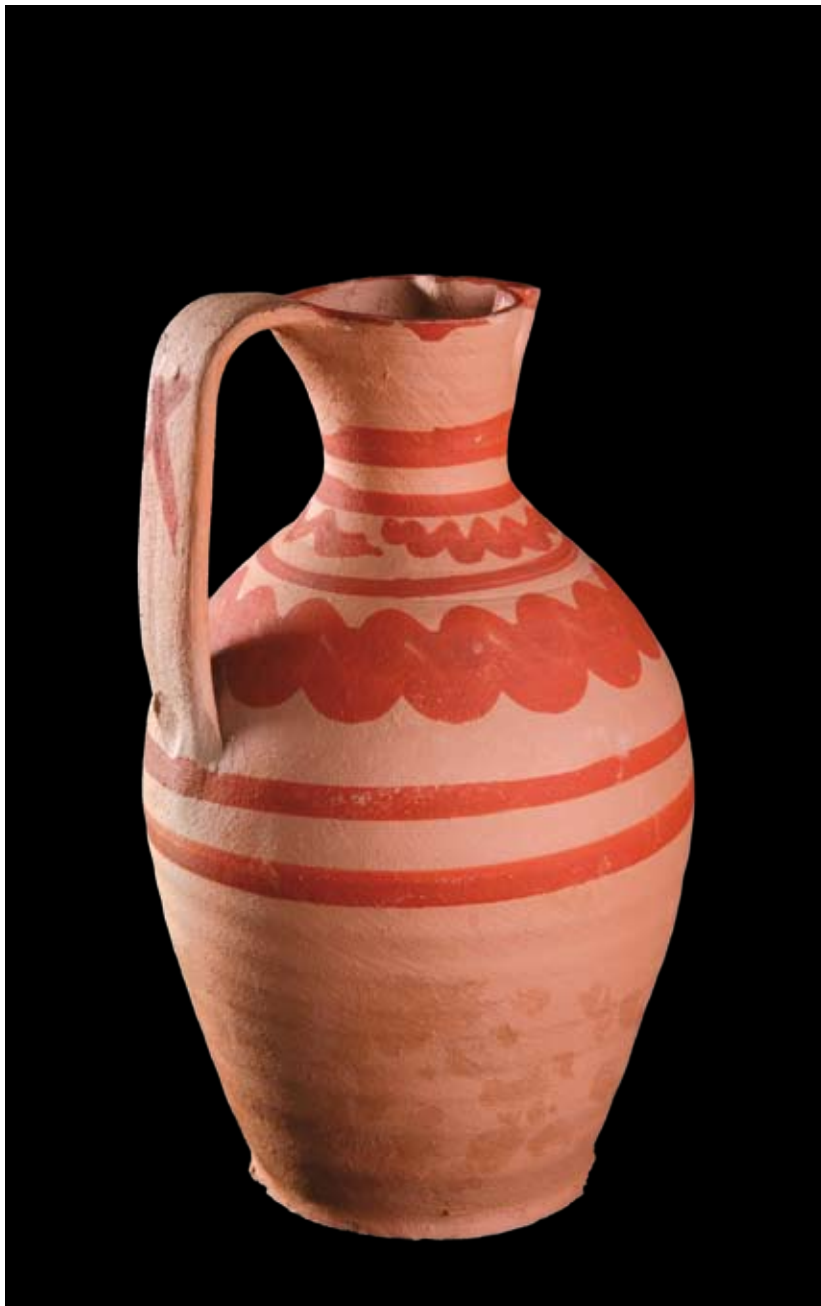
Dimensiuni: h – 23 cm ; diam. gură – 7 cm, bază – 9,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădariu Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6570

Bibliografie: inedit

Fig. 8

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădariu Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în unghi drept în continuarea buzei, la baza toartei o impresiune digitală, pânțelele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umeri, toartă) identic cu decorul pieselor nr. 4 (nr. inv. 6566), nr. 5 (nr. inv. 6567) și nr. 8 (nr. inv. 6570)

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie

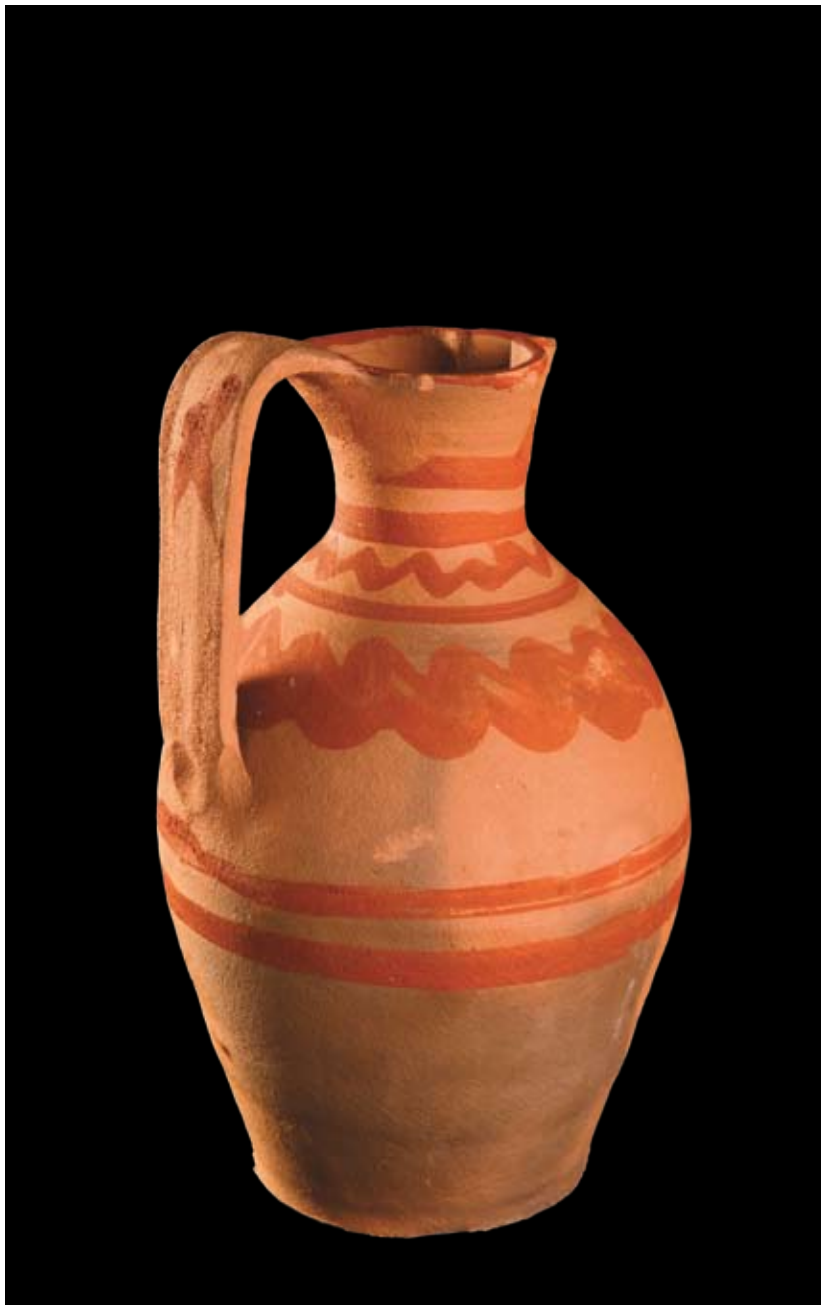
Dimensiuni: h – 25 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 9,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădariu Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6571

Bibliografie: inedit

Fig. 9

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădariu Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în unghi drept în continuarea buzei, la baza toartei o impresiune digitală, pânțelele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umeri, toartă) identic cu decorul pieselor nr. 4 (nr. inv. 6566), nr.5 (nr. inv. 6567), nr.8 (nr. inv. 6570) și nr. 9 (nr. inv. 6571)

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie, pe alocuri pete gri din cauza arderii defectuoase

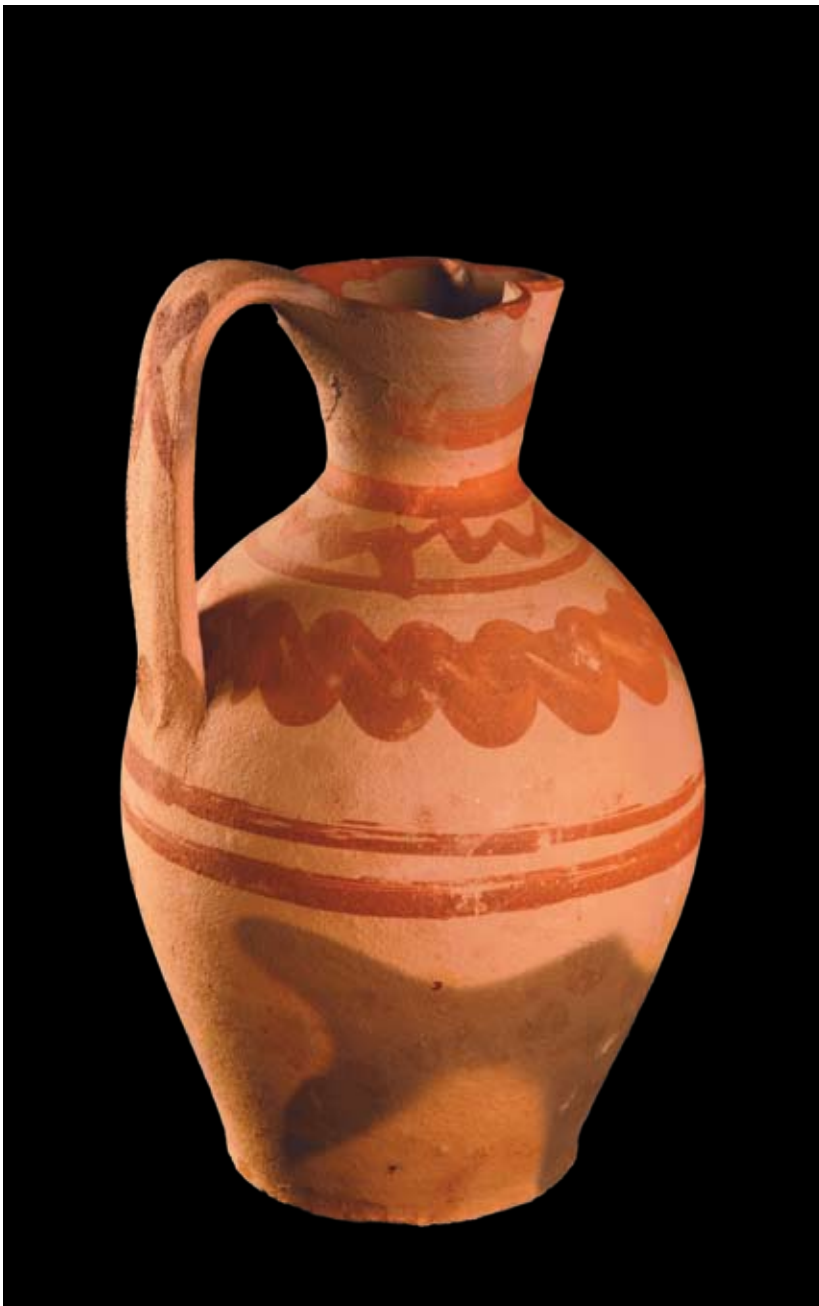
Dimensiuni: h – 23 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 9 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădariu Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului

Nr. Inv.: 6572

Bibliografie: inedit

Fig. 10

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădarius Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în unghi drept în continuarea buzei, la baza toartei o impresiune digitală, pânțelele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umeri, toartă) identic cu decorul pieselor nr. 4 (nr. inv. 6566), nr.5 (nr. inv. 6567), nr.8 (nr. inv. 6570) și nr. 9 (nr. inv. 6571) și nr. 10 (nr. inv. 6572)

Cromatică: de fond – pastă albicioasă, ornament de culoare roșie, mari pete gri-închis din cauza arderii defectuoase.

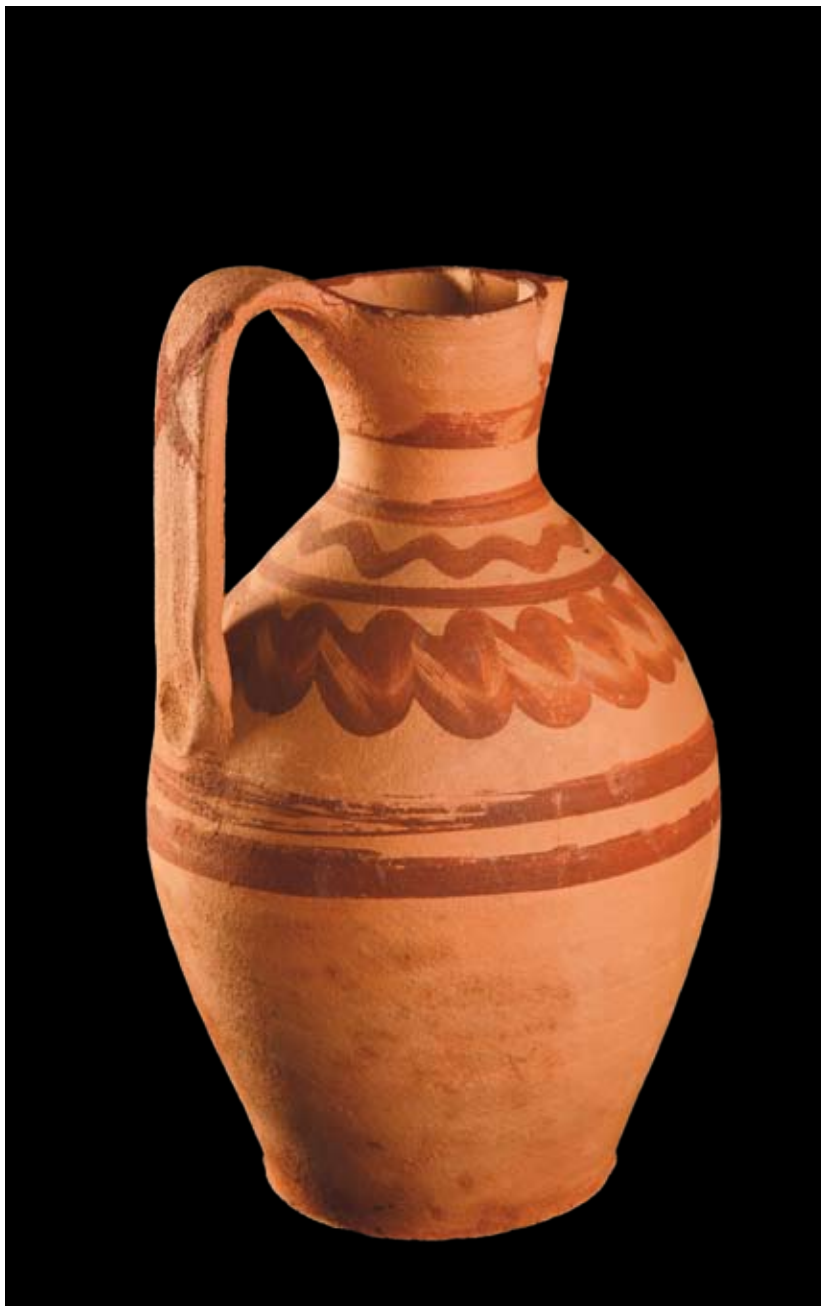
Dimensiuni: h – 23 cm; diam. gură – 7 cm, bază – 9,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădarius Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6573

Bibliografie: inedit

Fig. 11

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Lădarius Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă nesmălțuită, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în continuarea buzei, la baza toartei o impresiune digitală, pânțelele oval, baza lată.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umeri, toartă) identic cu decorul pieselor nr. 4 (nr. inv. 6566), nr. 5 (nr. inv. 6567), nr.8 (nr. inv. 6570) și nr. 9 (nr. inv. 6571) nr. 10 (nr. inv. 6572) și nr. 11 (nr. inv. 6573)

Cromatică: de fond – pastă albicioasă, ornament de culoare roșie-închis

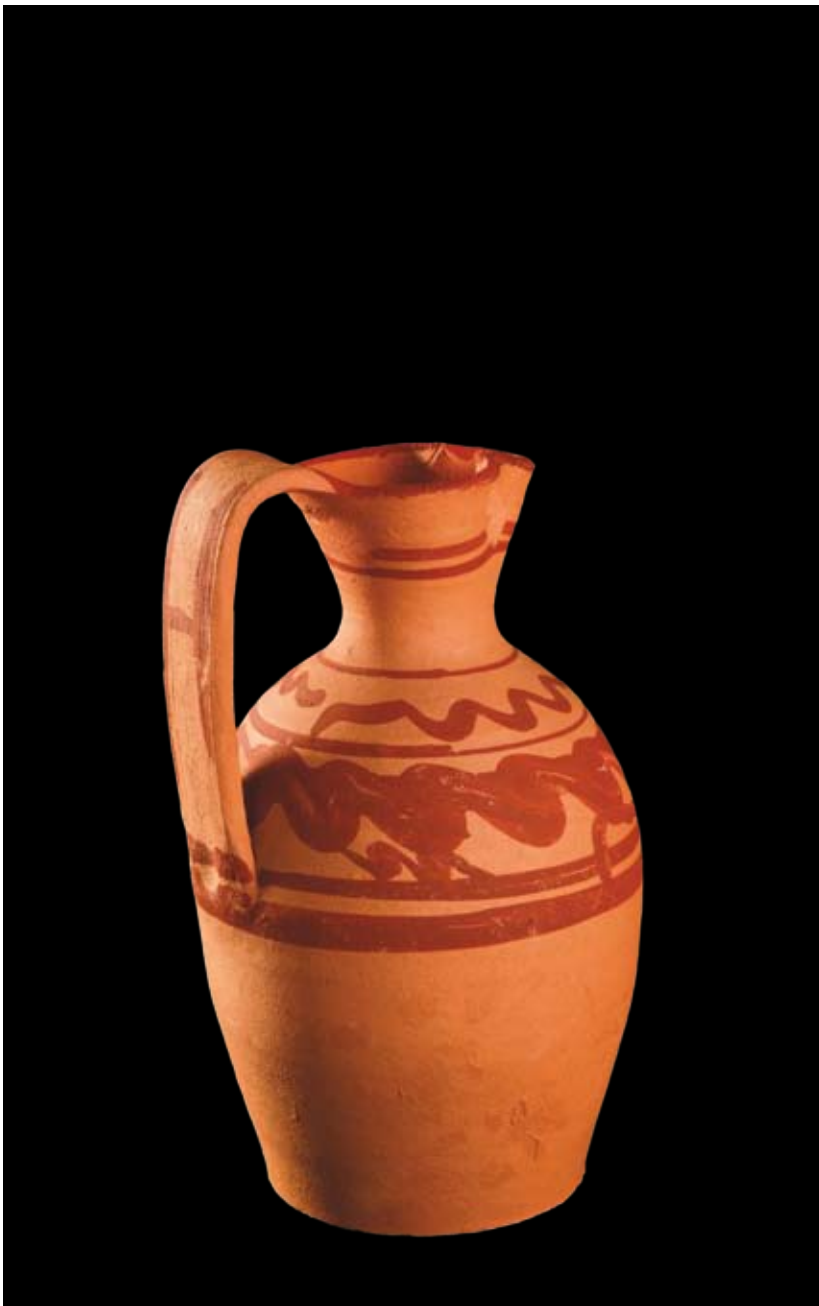
Dimensiuni: h – 23 cm; diam. gură – 7 cm; bază – 9,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Lădarius Solomon, loc. Jupânești, nr. 21; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6574

Bibliografie: inedit

Fig. 12

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătușescu Florea

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă (*mâtnic* – denumită după locul de extracție renumit pentru o argilă de bună calitate – Dealul Mâtnicului)), vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei, se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere: (formă, piese componente): vas ovoidal, realizat din argilă nesmălțuită, cu o toartă supraînălțată prinsă în continuarea buzei și coborând drept până spre mijlocul pântecului, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umăr), este liniar dispus în benzi, realizat cu degetul sau pensula, cu vopsea roșie de pământ. Buza vasului este vopsită cu roșu, linia continuă roșie (*șârlul*) apare pe toată suprafața decorată: două dungi pe gât (mai jos de buză), o dungă la baza gâtului; umărul decorat cu o linie frântă și valul (*cocârlăul* – realiza cu degetul) între două linii roșii înscrise cu pensula; pânțele marcat de o altă linie roșie, mai groasă trasată tot cu pensula; pe toartă două linii roșii pe margine și una transversală de unire; la baza toartei o alveolă digitală.

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie – închis (*faibă* de pământ)

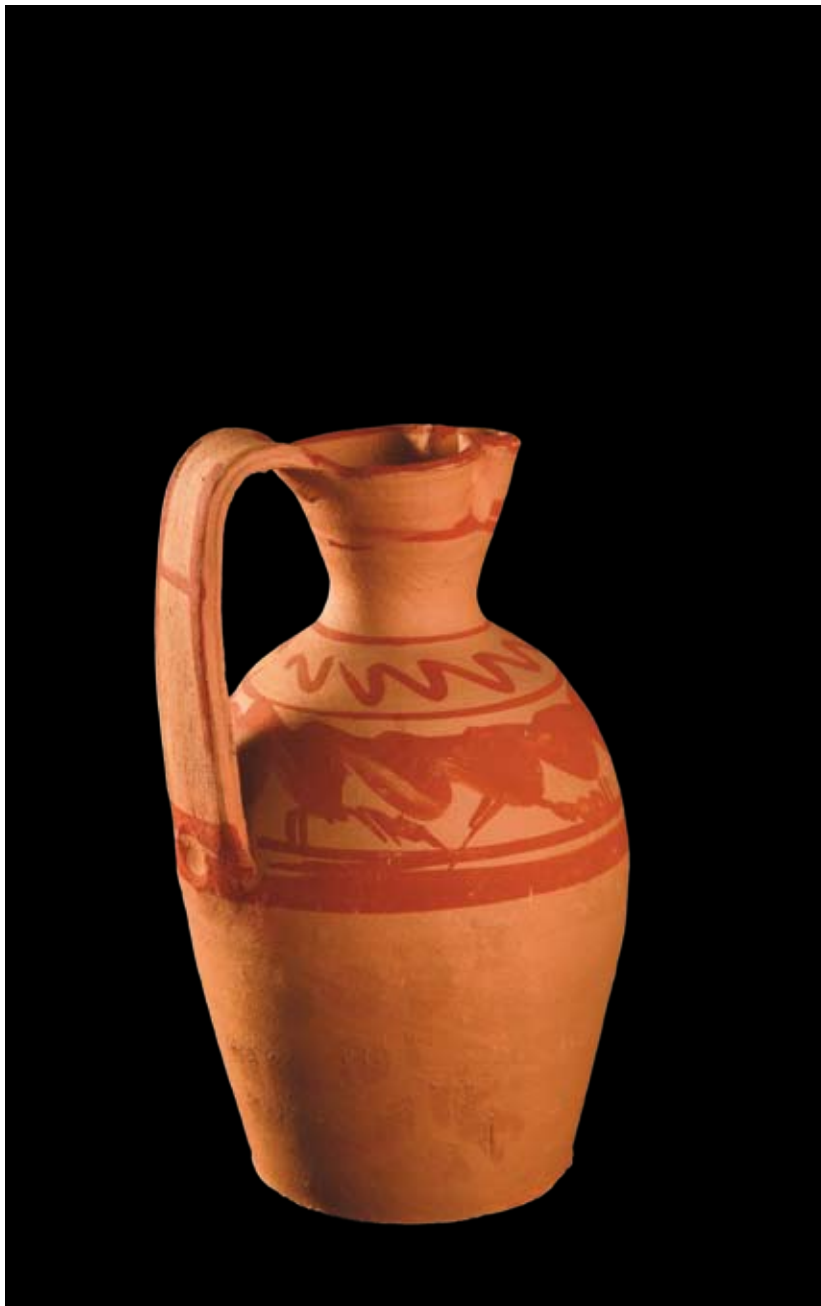
Dimensiuni: h – 19 cm; diam. gura – 6 cm; baza – 8 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătușescu Florea, loc. Jupânești, nr. 36; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6665

Bibliografie: inedit

Fig. 13

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătușescu Florea

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă (*mâtnic* – denumită după locul de extracție renumit pentru o argilă de bună calitate – Dealul Mâtnicului), vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei, se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): vas ovoidal, realizat din argilă nesmălțuită, cu o toartă supraînălțată prinsă în continuarea buzei și coborând drept până spre mijlocul pântecului, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umăr), este liniar, dispus în benzi, identic cu decorul piesei nr. 13 (nr. inv. 6665)

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie – închis (*faibă* de pământ)

Dimensiuni: h – 19,5 cm; diam. gură – 6 cm; bază – 8,5 cm

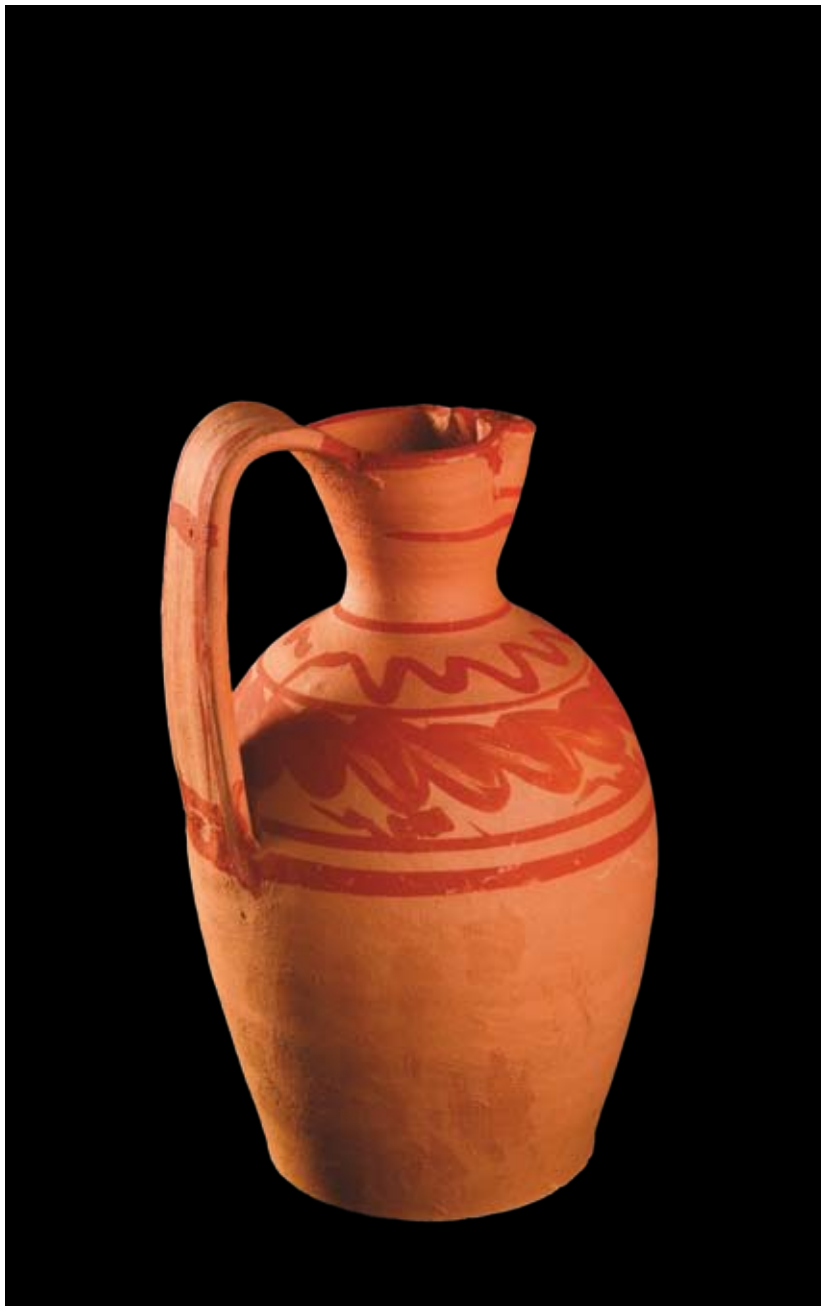
Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătușescu Florea, loc. Jupânești, nr. 36; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6666

Bibliografie: inedit

Fig. 14

15.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Florea

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă (*mâtnic* – denumită după locul de extracție renumit pentru o argilă de bună calitate – Dealul Mâtnicului)), vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*) – din preajma localității Dealul Mâtnicului

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula, cuptorul.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei, se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere: (formă, piese componente): vas ovoidal, realizat din argilă nesmălțuită, cu o toartă supraînălțată prinsă în continuarea buzei și coborând drept până spre mijlocul pântecului, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (buză, gât, umăr), este liniar, dispus în benzi, identic cu decorul pieselor nr. 13 (nr. inv. 6665) și nr.14 (nr. inv. 6666)

Cromatică:de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie – închis extrasă din filonul bogat în oxid de fier (*farbă* de pământ)

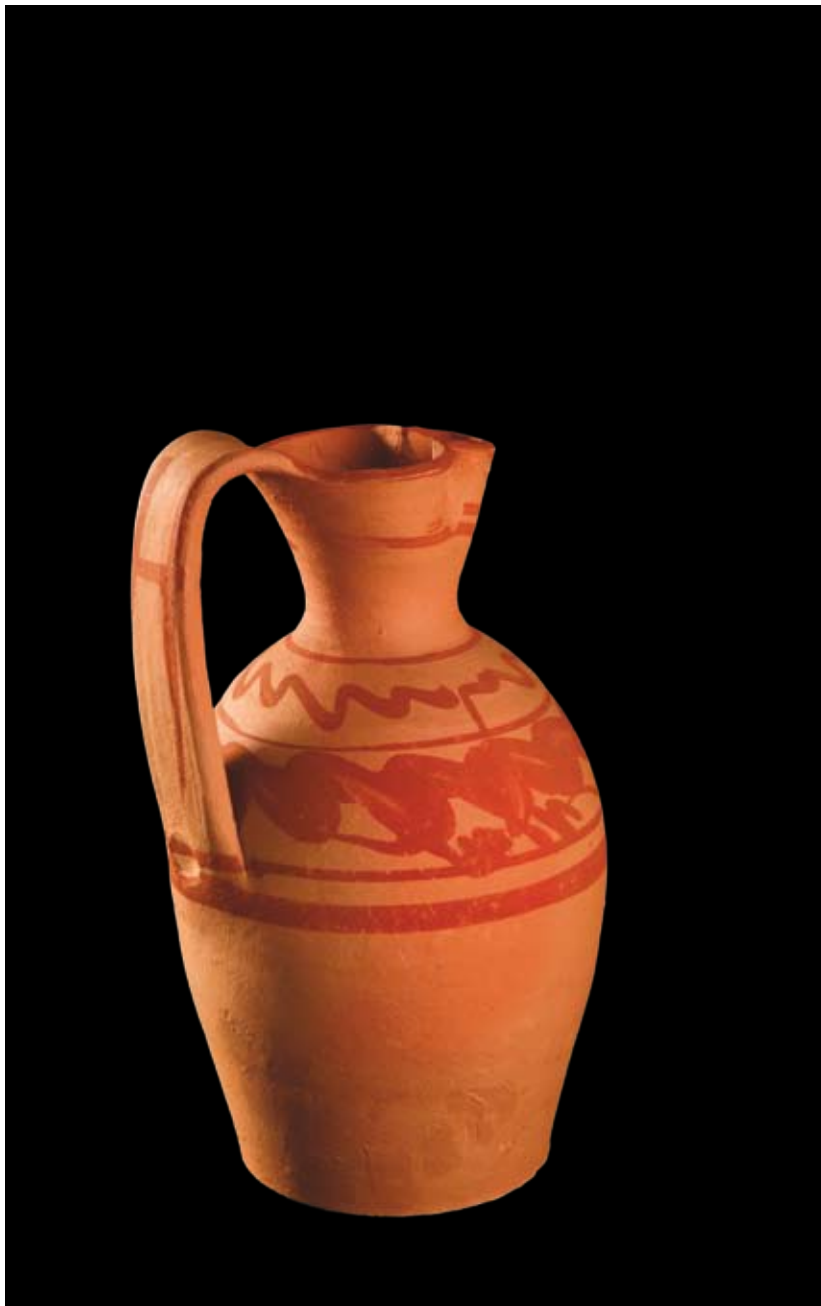
Dimensiuni: h – 20 cm; diam. gura – 5,5 cm; baza – 9 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Florea, loc. Jupânești, nr. 36; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6667

Bibliografie: inedit

Fig. 15

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Florea

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, vopsea roșie obținută din filonul de lut (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula, cuptorul.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei, se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere: (formă, piese componente): vas ovoidal, realizat din argilă nesmălțuită, cu o toartă supraînălțată prinsă în continuarea buzei și coborând până spre mijlocul pântecului, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (gură, gât, umăr până la mijlocul pântecului), este liniar, dispus în benzi, identic cu decorul pieselor nr. 13 (nr. inv. 6665), nr.14 (nr. inv. 6666) și nr.15 (nr. inv. 6667)

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie extrasă din filonul bogat în oxid de fier (*farbă de pământ*)

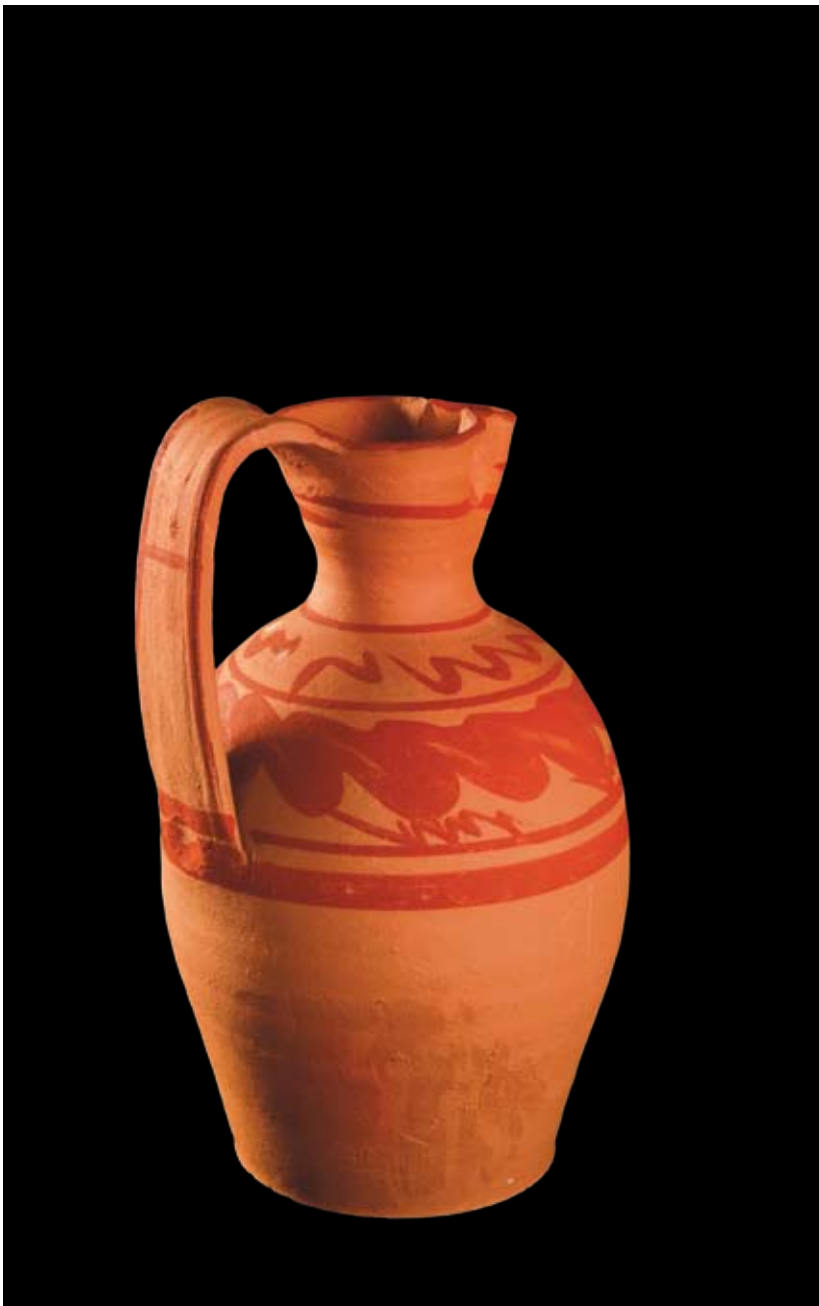
Dimensiuni: h –19 cm; diam. gură – 6 cm; bază – 8 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Florea, loc. Jupânești, nr. 36; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6668

Bibliografie: inedit

Fig. 16

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătușescu Florea

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă (*mâtnic* – denumită după locul de extracție renumit pentru o argilă de bună calitate – Dealul Mâtnicului), vopsea roșie obținută din filonul de argilă (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula, cuptorul.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei, se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere: (formă, piese componente): vas ovoidal, realizat din argilă nesmălțuită, cu o toartă supraînălțată prinsă în continuarea buzei și coborând până spre mijlocul pântecului, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este dispus în partea superioară (gură, gât, umăr până la mijlocul pântecului), este liniar, dispus în benzi, identic cu decorul pieselor identic cu decorul pieselor nr.13 (nr. inv. 6665), nr. 14 (nr. inv. 6666), nr. 15 (nr. inv. 6667) și nr. 16 (nr. inv. 6668)

Cromatică: de fond – pastă roșiatică, ornament de culoare roșie extrasă din filonul bogat în oxid de fier (*farbă* de pământ)

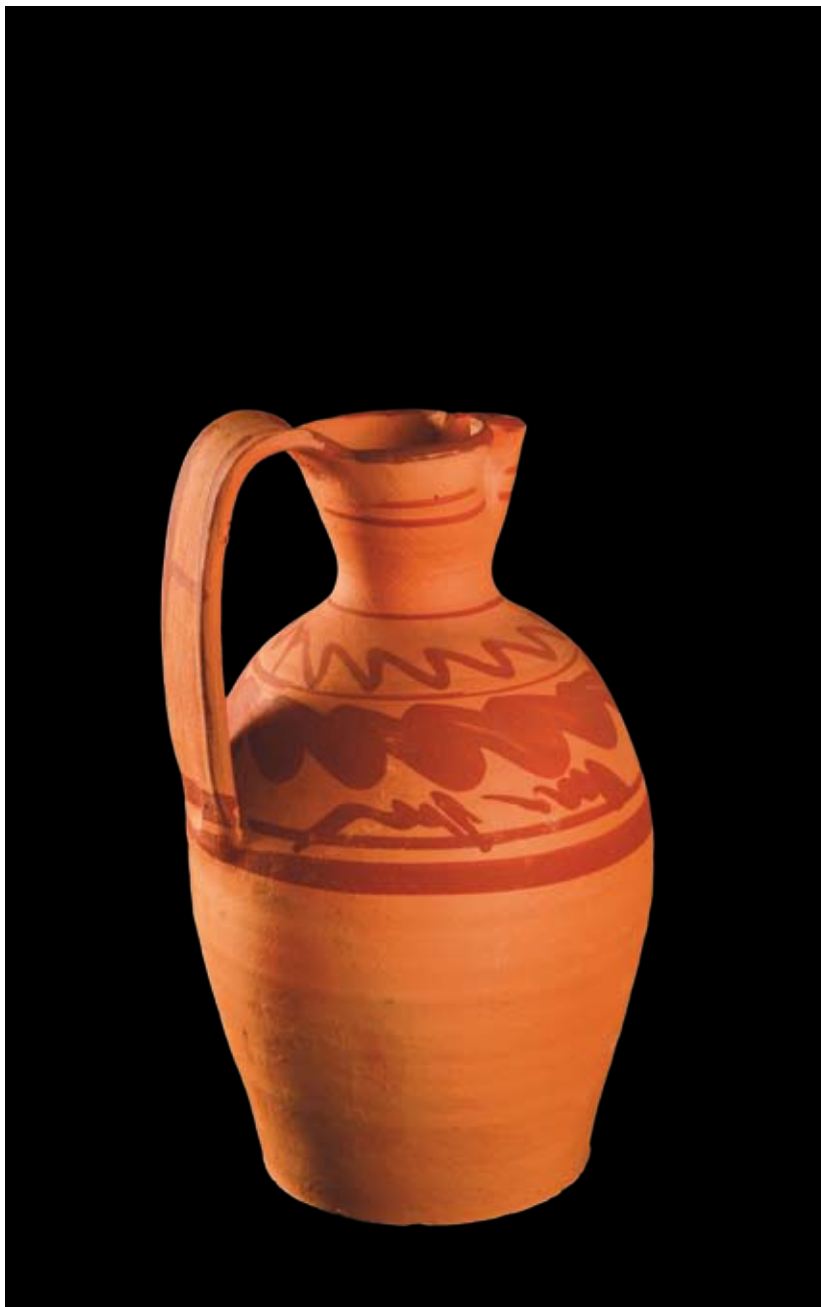
Dimensiuni: h – 20 cm ; diam. gură – 5,5 cm; bază – 6,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătușescu Florea, loc. Jupânești, nr. 36; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6669

Bibliografie: inedit

Fig. 17

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Florea

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, coloranți naturali – vopsea roșie obținută din filonul de argilă (*pistreală*)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor; roata, pieptenul, potlogul, sârma, pensula, cuptorul.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei, se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): vas ovoidal, realizat din argilă nesmălțuită, cu o toartă prinsă în continuarea buzei, cu gura trilobată (cu cioc), gâtul îngust, fără ciur.

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul realizat în motive geometrice și liniare este dispus în partea superioară (gură, gât, umăr până la mijlocul pântecului), este liniar, dispus în benzi, identic cu decorul pieselor nr. 13 (nr. inv. 6665), nr. 14 (nr. inv. 6666), nr. 15 (nr. inv. 6667), nr. 16 (nr. inv. 6668) și nr. 17 (nr. inv. 6669)

Cromatică: de fond – pastă roșiatică – cărămiziu, ornament de culoare roșie extrasă din filonul bogat în oxid de fier (*farbă* de pământ)

Dimensiuni: h – 23 cm; diam. gură – 7 cm; bază – 10 cm

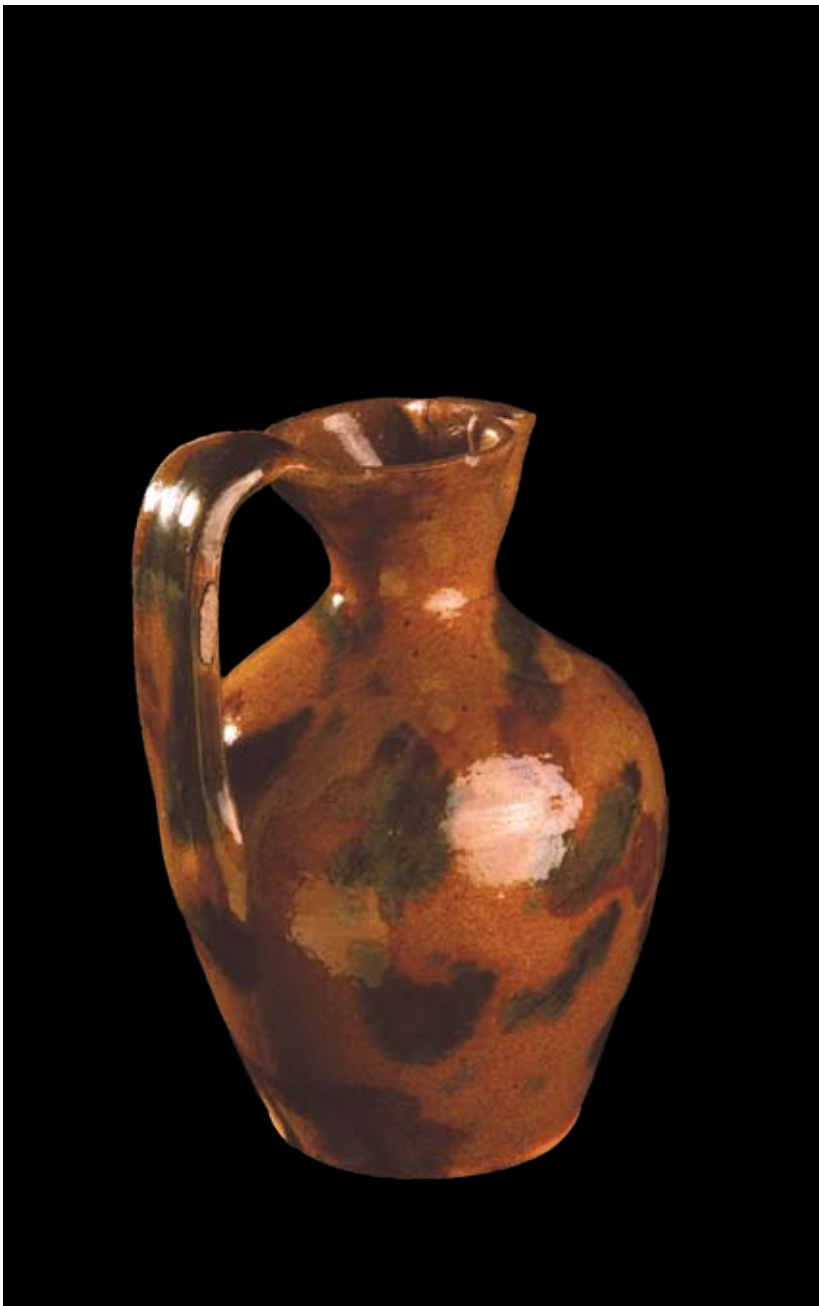
Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Florea, loc. Jupânești, nr. 36; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6673

Bibliografie: inedit

Fig. 18

19.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Solomon

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, smalt, aramă

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor înainte și după smălțuire; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți, se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: redusă

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă smălțuită, piriform cu gura lobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în continuarea buzei

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este realizat prin pictare cu pensula, cu pete neregulate de culoare dispuse pe toată suprafața vasului

Cromatică: de fond – smalt brun-verzui, cromatică decorului: verde, brun

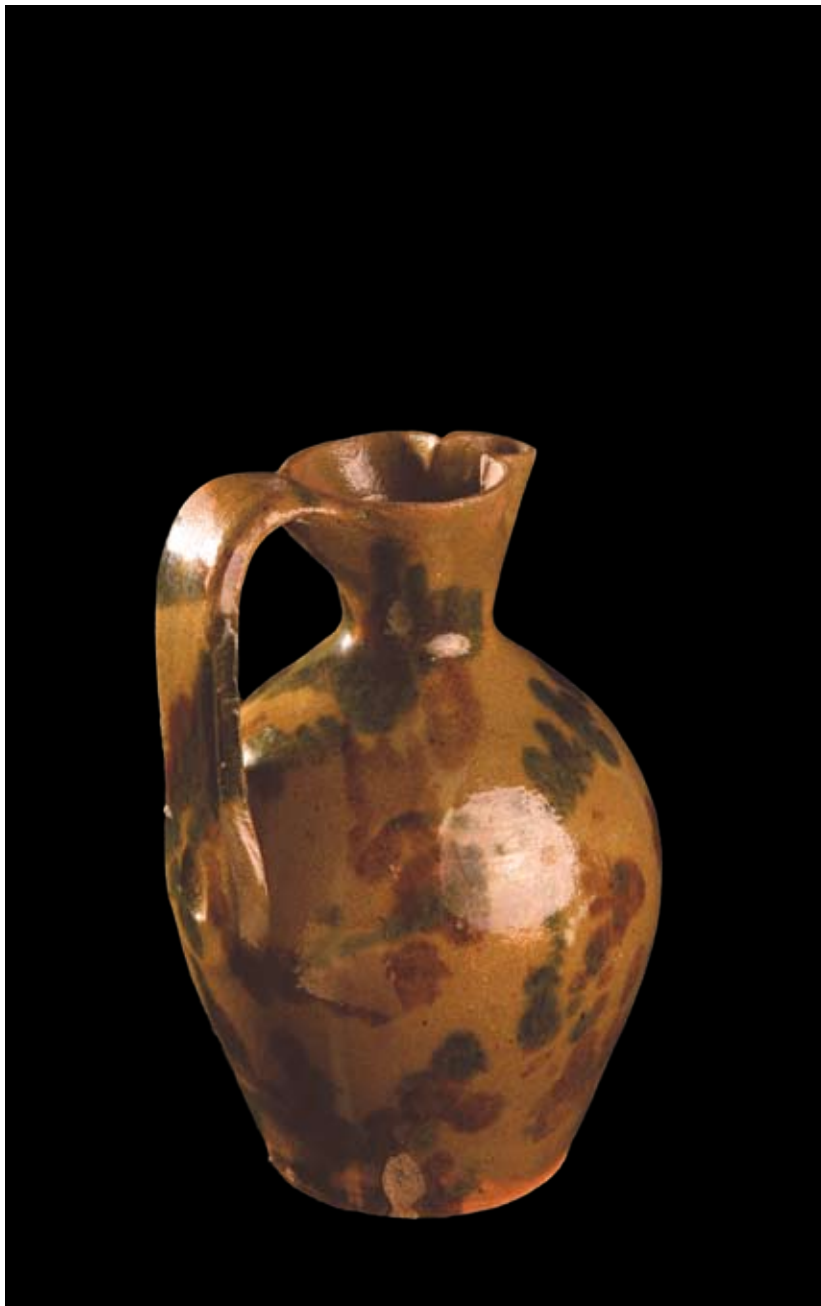
Dimensiuni: h – 18 cm; diam. gură – 6 cm; bază – 8 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Solomon, loc. Jupânești, nr. 33; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6482

Bibliografie: inedit

Fig. 19

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Solomon

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, smalt (din comerț)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor înainte și după smălțuire; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula, caucul.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți, se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient realizat din argilă smălțuită, piriform cu gura lobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în continuarea buzei, toartă

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este realizat prin pictare cu pensula, cu pete neregulate de culoare dispuse pe toată suprafața vasului

Cromatică: de fond – smalt verde – deschis, cromatică decorului: verde-închis și brun

Dimensiuni: h – 18 cm; diam. gură – 6 cm, bază – 7,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Solomon, loc. Jupânești, nr. 33; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6483

Bibliografie: inedit

Fig. 20

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună (vasul nou)

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătușescu Solomon

Datare: 1972

Materiale și proveniență: argilă, nisip, smalt (comert)

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor înainte și după smălțuire; roata, pieptenul, fusul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți, se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient realizat din argilă smălțuită, de formă ovală, baza lată, cu gura trilobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă plată prinsă în continuarea buzei (*uznei*); la baza toartei o impresiune digitală

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este realizat prin pete neregulate de culoare dispuse pe toată suprafața vasului, prin stropire.

Cromatică: de fond – smalt verde – deschis; cromatică decorului: verde-închis și brun

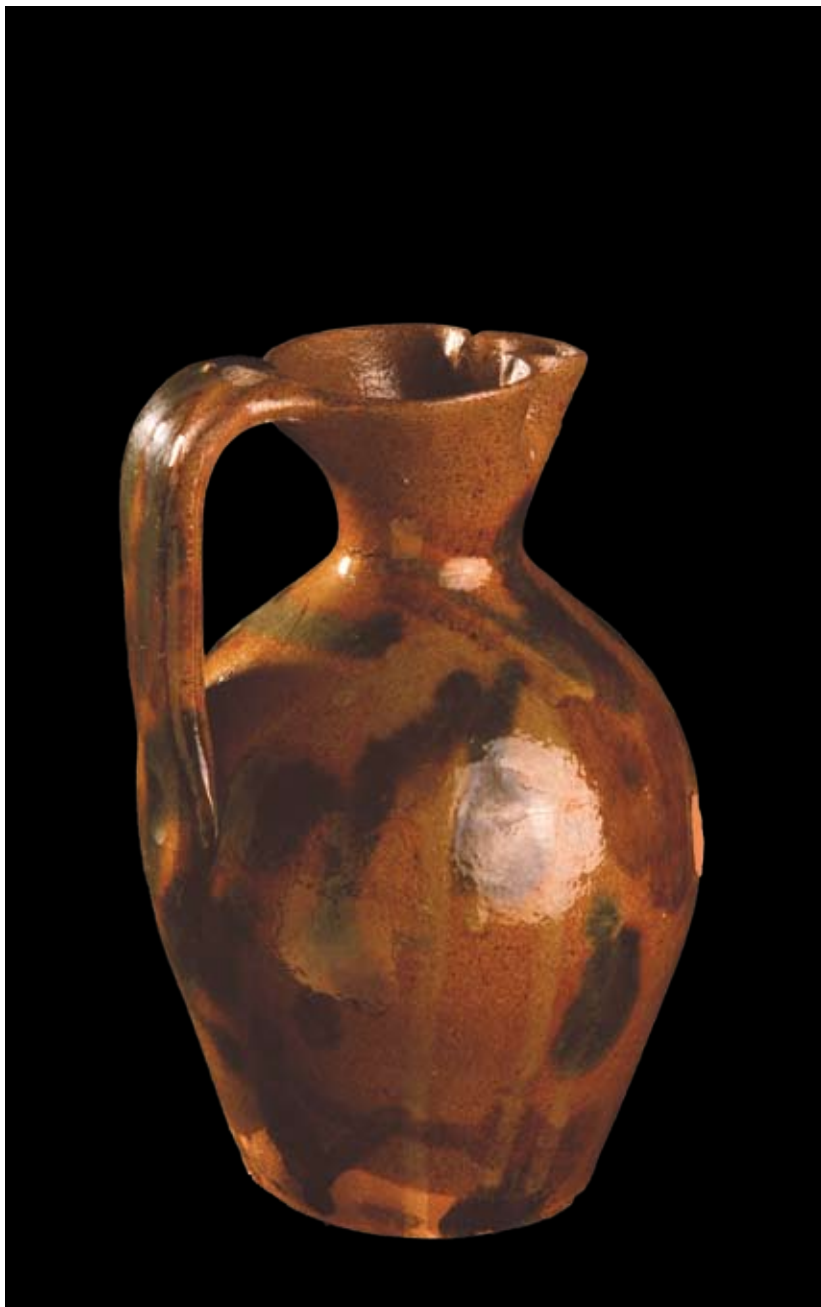
Dimensiuni: h – 19 cm; diam. gură – 6,5 cm; bază – 8 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătușescu Solomon, loc. Jupânești, nr. 33; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6485

Bibliografie: inedit

Fig. 21

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Solomon

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, coloranți naturali, smalt, aramă

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor înainte și după smălțuire; roata, pieptenul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: redusă

Descriere: (formă, piese componente): recipient realizat din argilă smălțuită, de formă ovală, baza lată, gura cu cioc, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă aplatizată prinsă în continuarea buzei (*uznei*); la baza toartei o impresiune digitală

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este realizat din pete neregulate de culoare dispuse pe toată suprafața vasului, prin stropire

Cromatică: de fond – smalt brun-verzui, cromatica decorului: verde și brun

Dimensiuni: h – 19 cm; diam. gură – 7 cm; bază – 8 cm

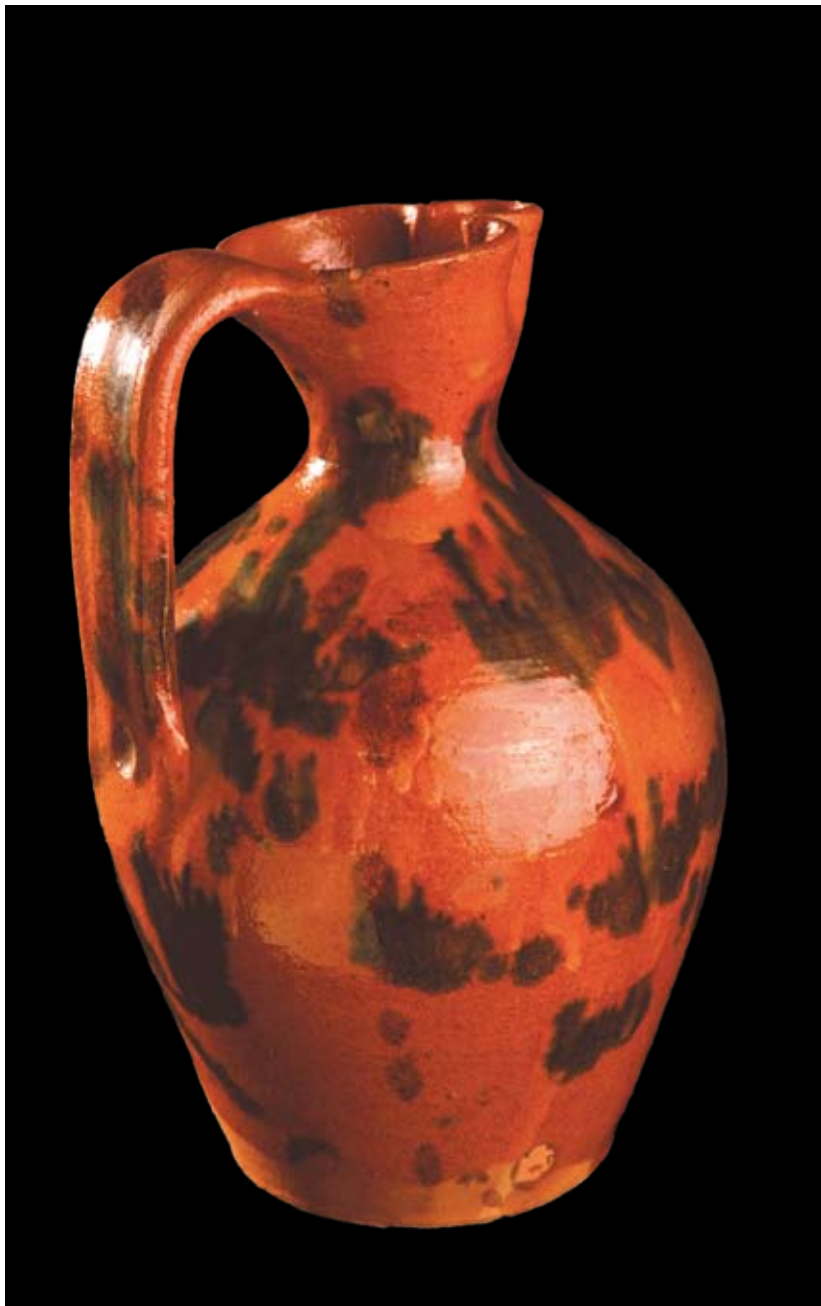
Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Solomon, loc. Jupânești, nr. 33; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6487

Bibliografie: inedit

Fig. 22

23.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătușescu Solomon

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, zgură de fier, smalt, aramă

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor înainte și după smălțuire; roata, pieptenul, potlogul, sârma, pensula, caucul.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți, se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: redusă

Descriere: (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă smălțuită, piriform, cu gura lobată, gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă prinsă în continuarea buzei (*uznei*).

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este realizat din stropirea cu pete neregulate de culoare dispuse pe toată suprafața vasului

Cromatică: de fond – smalt brun-roșcat, cromatică decorului: brun și verde

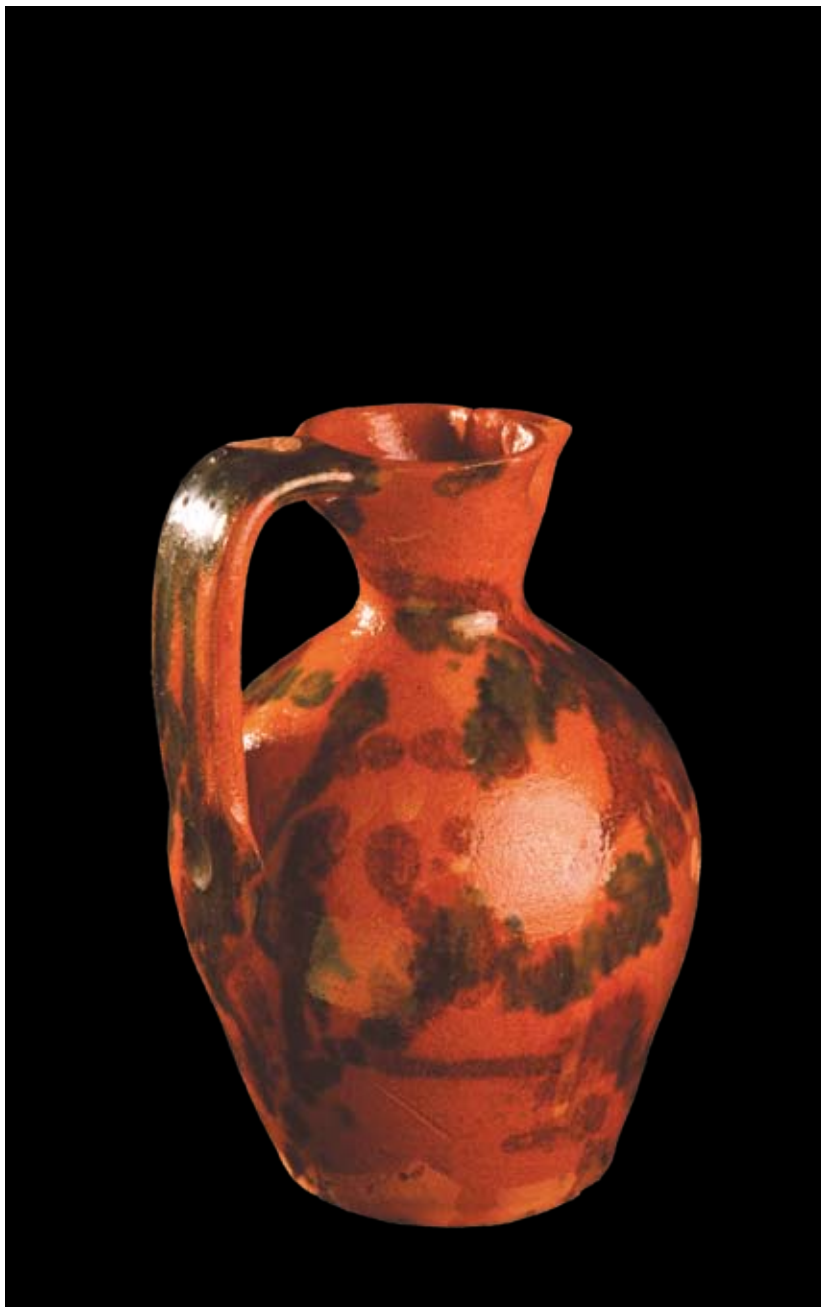
Dimensiuni: h – 22,5 cm; diam. gură – 7,5 cm; bază – 9 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătușescu Solomon, loc. Jupânești, nr. 33; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6488

Bibliografie: inedit

Fig. 23

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Solomon

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, coloranți naturali, smalt, aramă

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor înainte și după smălțuire; roata, pieptenul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți; se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă smălțuită, de formă ovală, cu gura lobată (cu cioc), gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă prinsă în continuarea buzei (*uznei*).

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este realizat din stropirea cu pete neregulate de culoare dispuse pe toată suprafața vasului

Cromatică: de fond – smalt galben – roșcat, cromatica decorului: brun și verde

Dimensiuni: h – 18 cm; diam. gură – 7 cm; bază – 8,5 cm

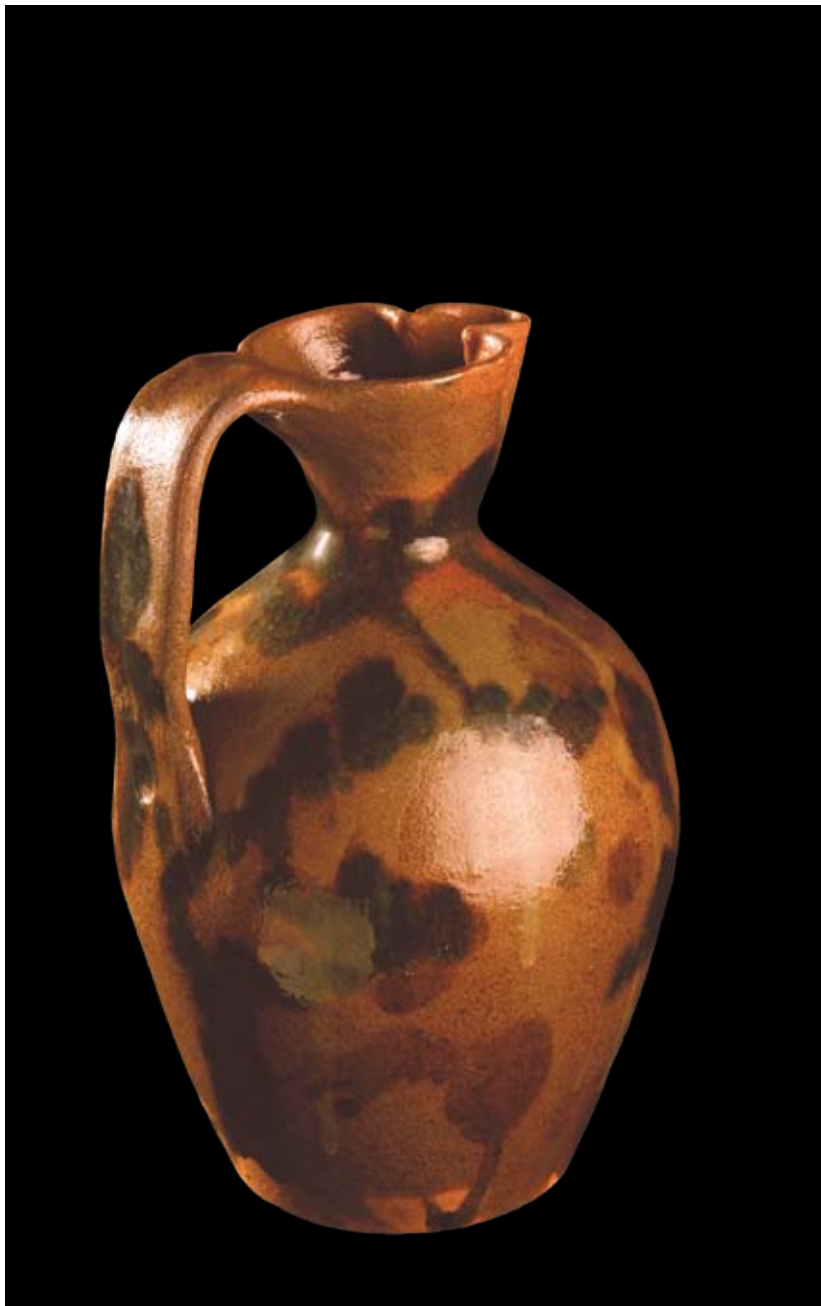
Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Solomon, loc. Jupânești, nr. 33; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6484

Bibliografie: inedit

Fig. 24

25.

Denumire literară: vas ritual (ulcior); locală: cantă de pomeni și tras apa la morți

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: foarte bună

Loc de proveniență: Jupânești (jud. Timiș)

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): Frătuțescu Solomon

Datare: generală ¾ a sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip, coloranți naturali, smalt, aramă

Tehnică și uneltele folosite la confecționare: modelat la roată și ars în cuptor înainte și după smălțuire; roata, pieptenul, potlogul, sârma, pensula.

Utilizare: transportarea și păstrarea apei; se trage apa pentru morți, se dă cu apă de pomană

Frecvența în zonă: mare

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru apă, realizat din argilă smălțuită, de formă ovală, cu gura lobată (cu cioc), gâtul îngust, fără ciur, cu o toartă prinsă în continuarea buzei (*uznei*).

Decor (motive, tehnică, dispoziție): decorul este realizat din stropirea cu pete neregulate de culoare dispuse pe toată suprafața vasului

Cromatică: de fond – smalt verzui, cromatică decorului: brun și verde

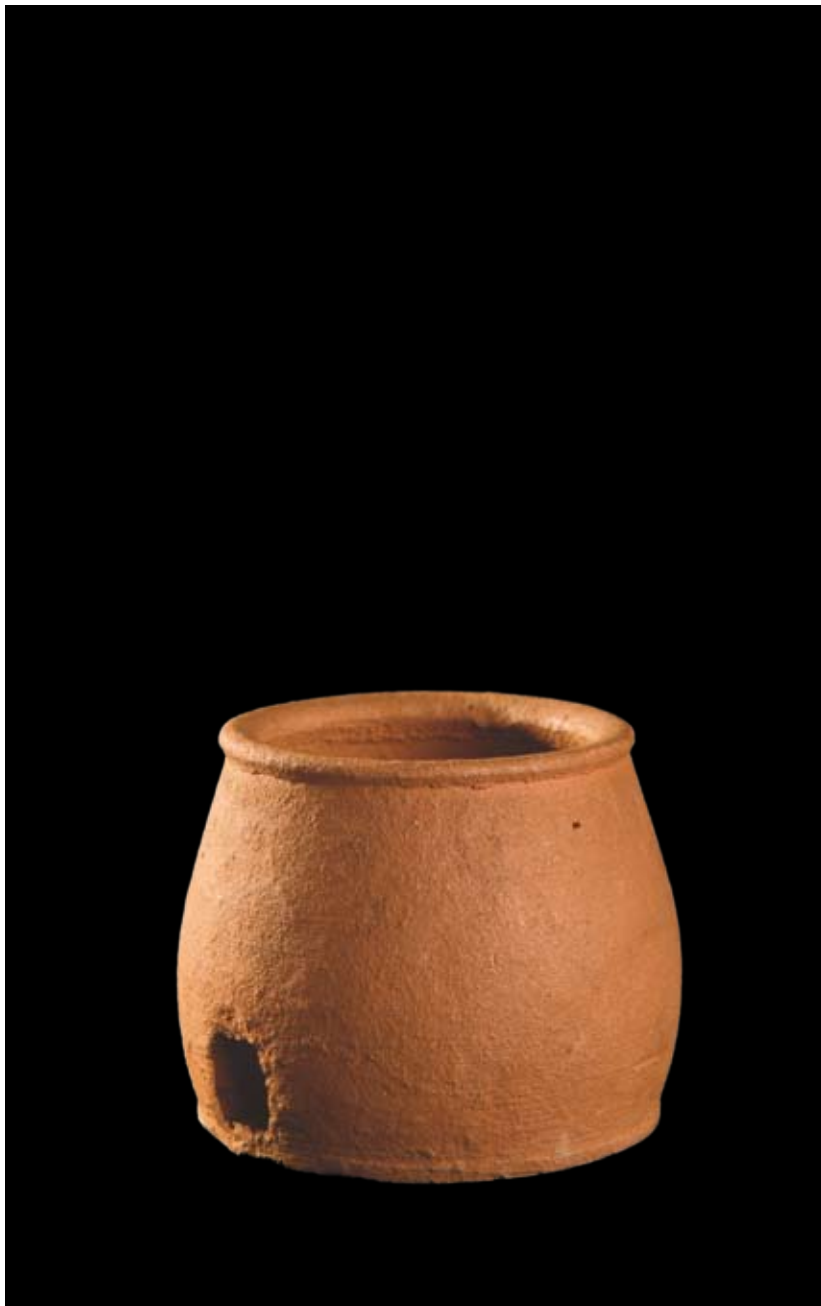
Dimensiuni: h – 18 cm; diam. gură – 7 cm; 5 bază – 8,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: Frătuțescu Solomon, loc. Jupânești, nr. 33; 30.04.1972 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 6489

Bibliografie: inedit

Fig. 25

Denumire literară: vas ritual (pentru ars tămâia); locală: tămâielnic

Categorie: ceramică populară

Stare de conservare: bună

Loc de proveniență: Jupânești?, jud. Timiș

Loc de confecționare: atelier de olar

Meșter(i): anonim

Datare: generală sec. al XX-lea

Materiale și proveniență: argilă, nisip

Tehnica și uneltele folosite la confecționare: frământarea lutului cu piciorul, modelat la roată și ars în cuptor, pieptenul, sârma.

Utilizare: vas ritual, folosit pentru arderea tămâiei la cimitir

Frecvența în zonă: redusă

Descriere (formă, piese componente): recipient pentru ars tămâia de formă tronconică cu baza mare, vasul are un acord perfect în formă și funcționalitate, pentru o bună ardere a tămâiei, acesta se pune pe jar, piesa având două orificii dispuse simetric

Decor (motive, tehnică, dispoziție): nu prezintă

Cromatică: de fond – brun deschis

Dimensiuni: h – 6,5 cm; diam. gură – 6,5 cm; bază – 7,5 cm

Circulația piesei (deținători succesivi) și regimul ei: 20 12 1962 Muzeul Banatului Timișoara, colecția muzeului; 2006 Muzeul Satului Bănățean, Timișoara, colecția muzeului.

Nr. Inv.: 3003

Bibliografie: inedit

Fig. 26

Bibliografie

- *** 1969 *Arta Populară Românească*, ed. Acad. R.S.R., Institutul de Istorie a Artei, București
- Blaj 2004 Blaj V., *Ceramica populară bănățeană. Repertoriul meșterilor și al centrelor rurale*, ed. Waldpress, Timișoara
- Bucur 1967-1968 Bucur, *Meșteșugul olăritului ilustrat în Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului*, Cibinum, Sibiu
- Gaga Gaga L., *Contribuții la studiul olăritului în Banat*, Manuscris, p. 1-15
- Ghinoiu Ghinoiu I., *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*, ed. Fundației Culturale Române, București
- Ghinoiu 2001 Ghinoiu I., *Panteonul Românesc. Dicționar*, ed. Enciclopedică, București
- Ghinoiu 2004 Ghinoiu I., *Cărările sufletului*, ed. Etnologică, București
- Godea 1977 Godea I., *Caracteristici ale ceramicii populare din Bihor*, București
- Godea 1981 Godea I., *Zona etnografică Beiuș*, București
- Godea 2007 Godea I., *Creamica. Tehnologii tradiționale*, ed. Editura de Vest, Timișoara
- Feneșan 1977 Feneșan C., *Informații privind mineritul și metalurgia de la Sasca în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*, Banatica, IV, p.245.
- Lazăr 1998 Lazăr A., *Ceramica bănățeană dovadă de cultură materială a unei existențe multimilenare*, Analele Banatului. Etnografie, IV, p.105-111
- Marchescu 1941 Marchescu A., *Grănicerii bănățeni și Comunitatea de Avere*, Caransebeș
- Hadji 2007 Hadji M., *Ultimii olari (I)*, Memoria Satului Românesc, V, ed. Eurostampa, Timișoara
- Hadji Vasinca 2008 Hadji Vasinca M., *Ultimii olari (II). Jupânești*, Memoria Satului Românesc, VI, ed. Solness, Timișoara

Webografie

www.gnosa.ro/ceremonia-dezlegarii-apelor-și-a-apei-sâmbetei